

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Εταιρεία Έρευνας
του Διαβήτη

Συνεργασία

με το Διαβητολογικό Κέντρο
της Β' Παθολογικής Κλινικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Ιπποκράτειο Νοσοκομείο

Ετήσια Μετεκπαιδευτικά
Σεμινάρια

για το

Σακχαρώδη Διαβήτη
«Βάσος Καραμάνος»

2016

28 - 02

ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

Crowne Plaza
ΑΘΗΝΑ

Κλινική εικόνα του Σακχαρώδους Διαβήτη και των οξείων επιπλοκών του

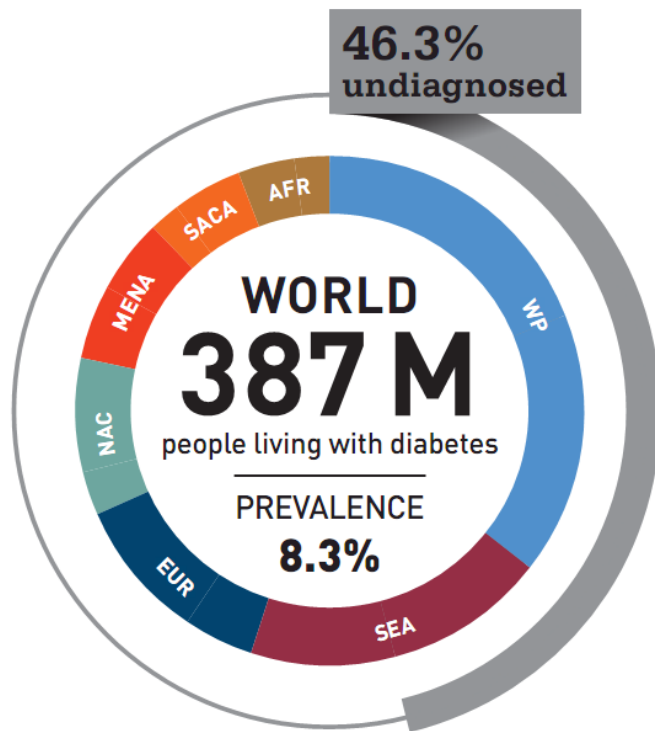
Δημήτριος Ηλιόπουλος

Ειδικός Παθολόγος

Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Κρήτης

Διαβητολογικό Κέντρο Β' Παθολογικής Κλινικής Παν/μίου Αθηνών

2014

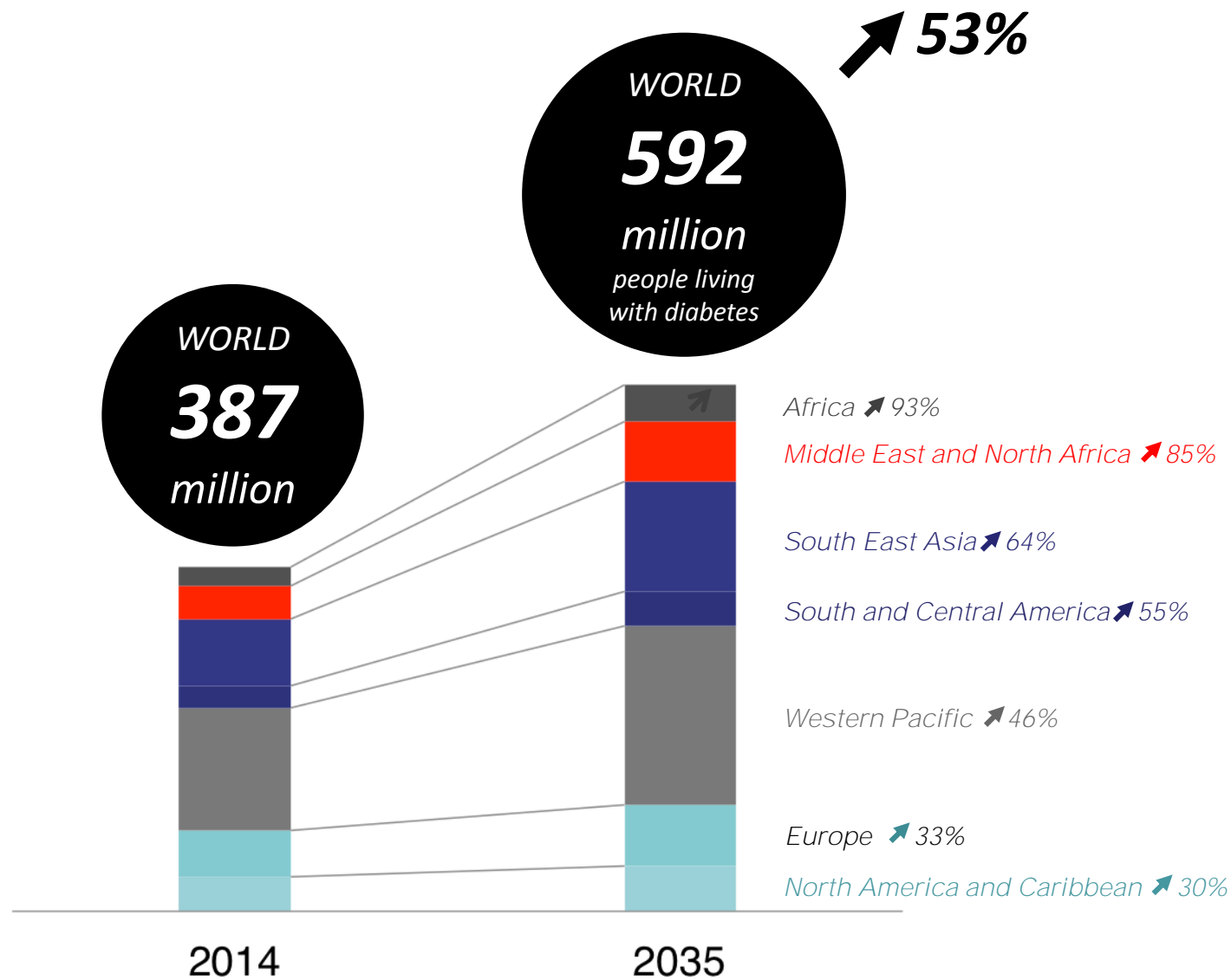

2035

**+205
MILLION**

**International
Diabetes
Federation**

**International
Diabetes
Federation**

i/12
people with
DIABETES

1 in 2 people
with diabetes
DO NOT KNOW
they have it

**International
Diabetes
Federation**

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Εταιρεία Έρευνας
του Διαβήτη

Συνεργασία

με το Διαβητολογικό Κέντρο
της Β' Παθολογικής Κλινικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Ιπποκράτειο Νοσοκομείο

Ετήσια Μετεκπαιδευτικά
Σεμινάρια

για το

Σακχαρώδη Διαβήτη
«Βάσος Καραμάνος»

2016

28 - 02

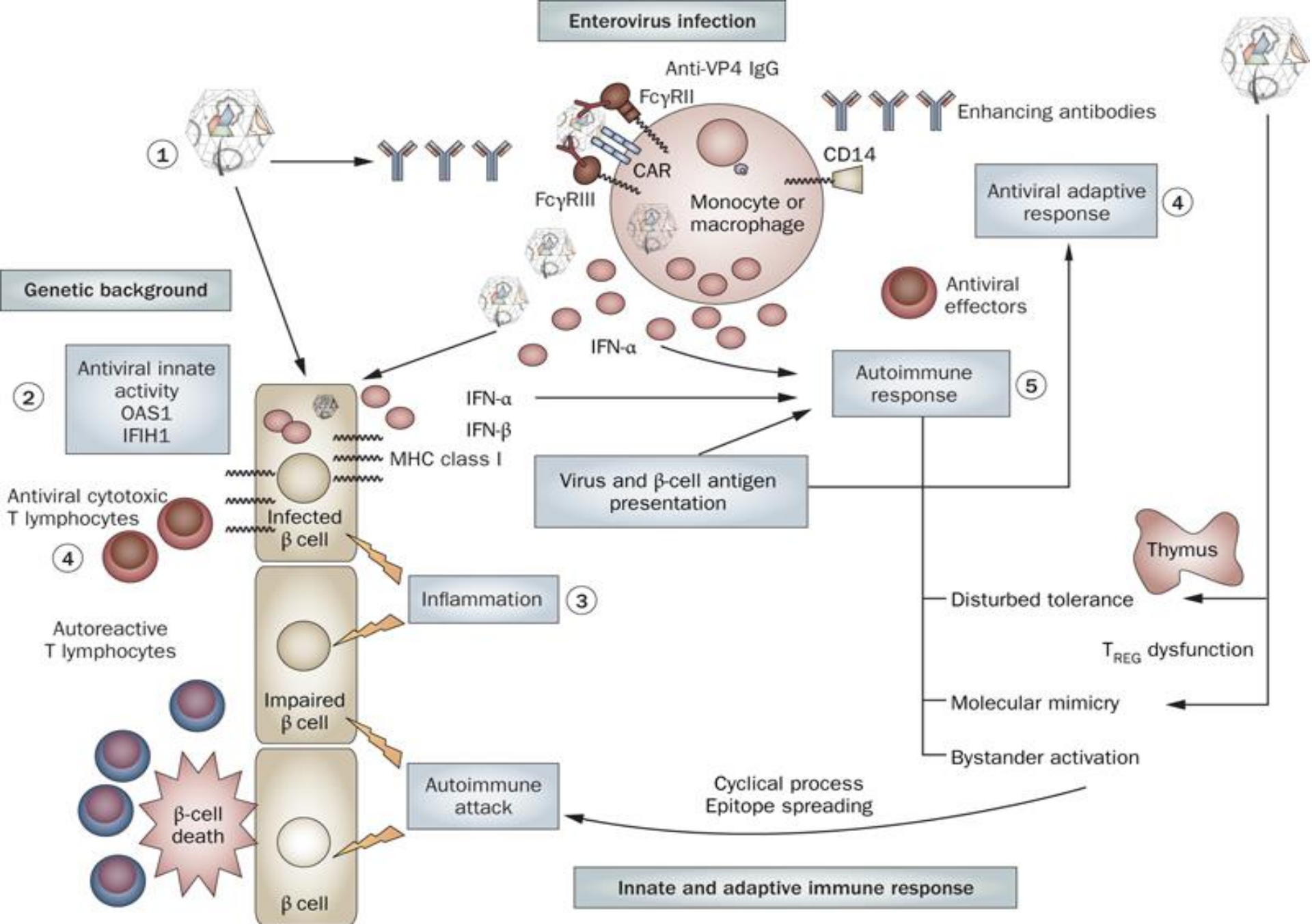
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

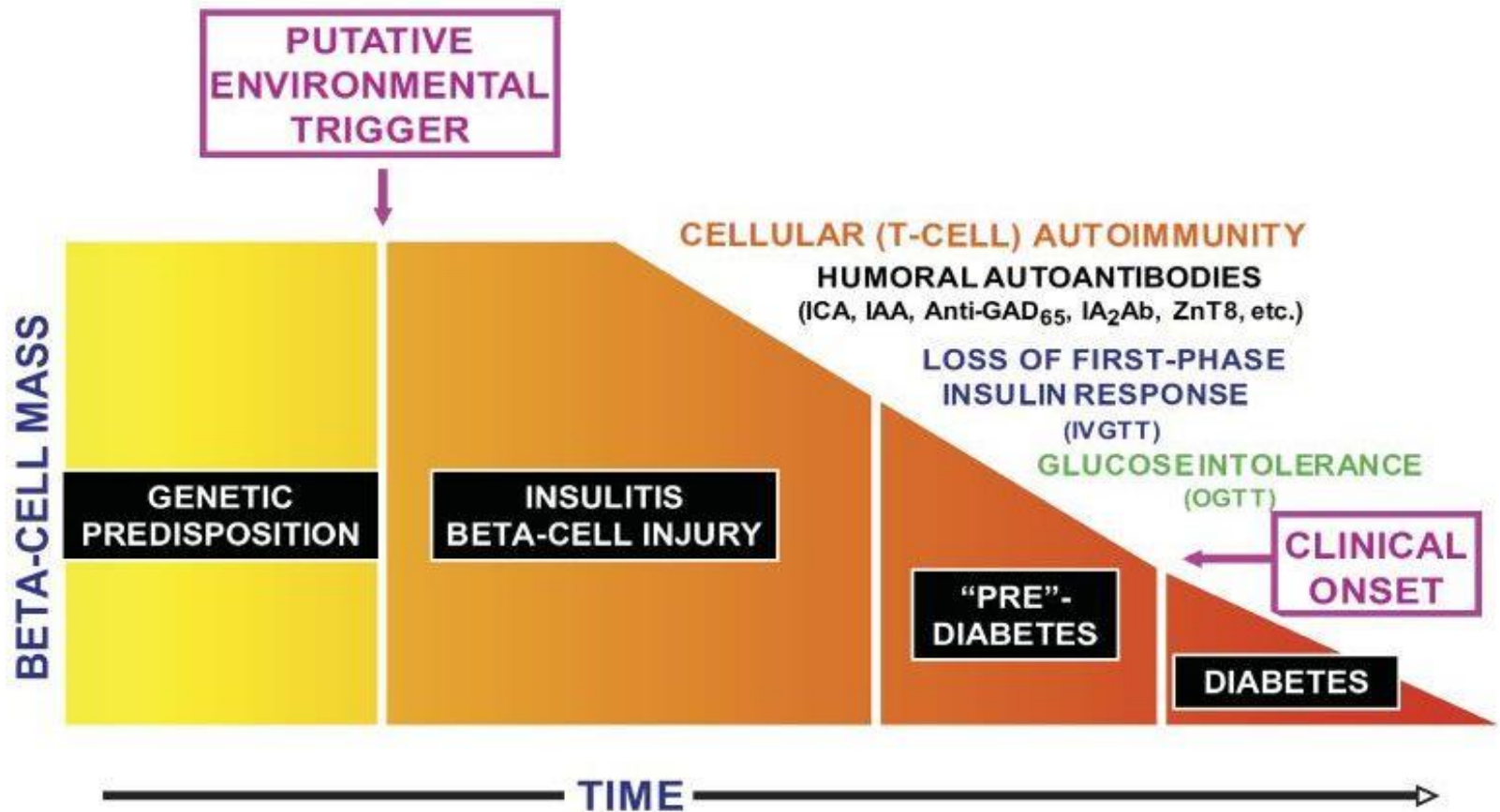
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

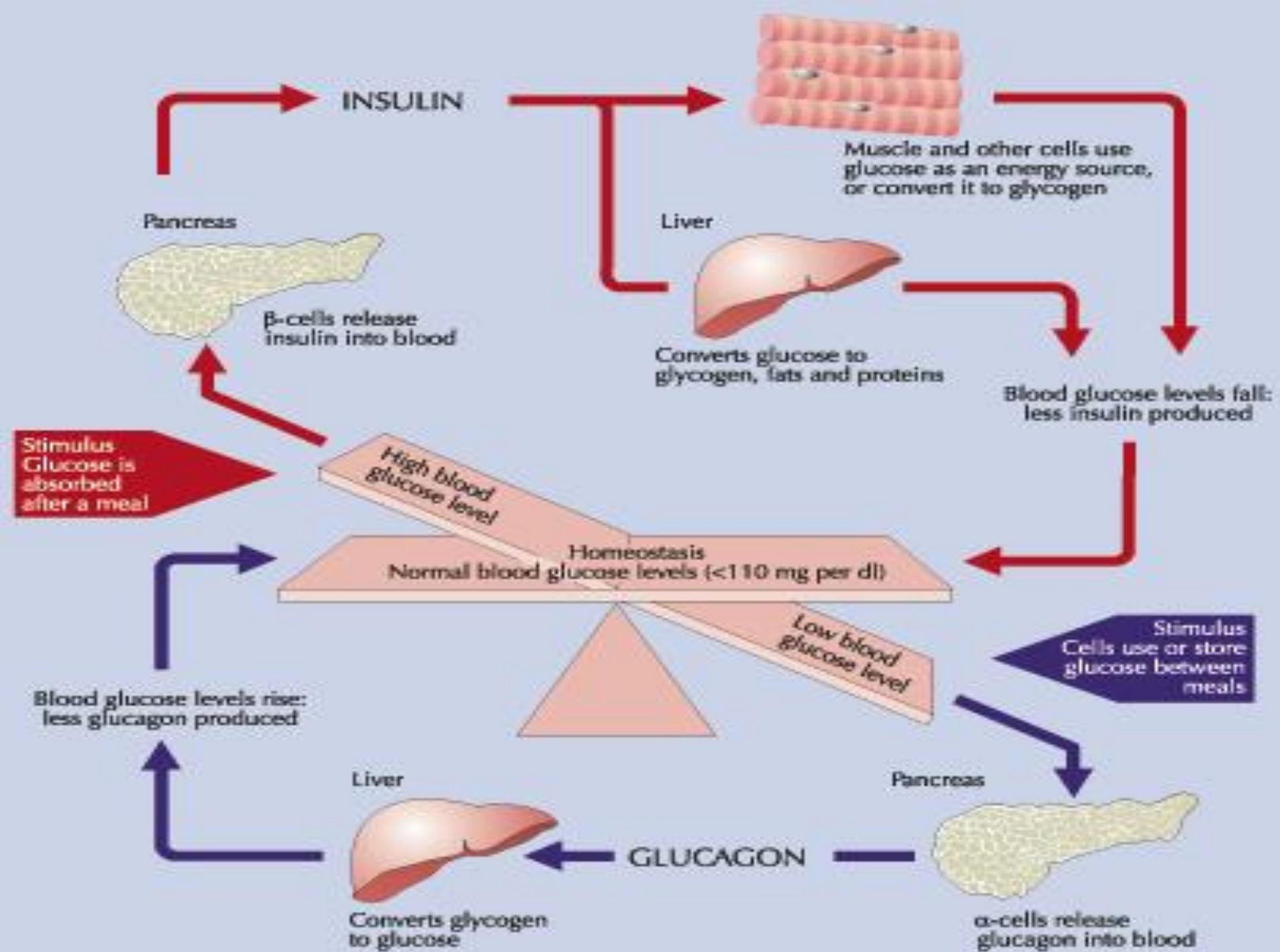
Crowne Plaza
ΑΘΗΝΑ

Σακχαρώδης Διαβήτης τύπου 1 (ΣΔτ1)

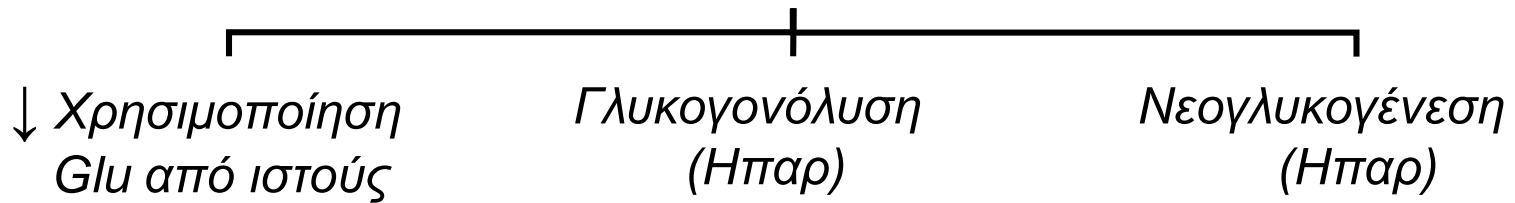

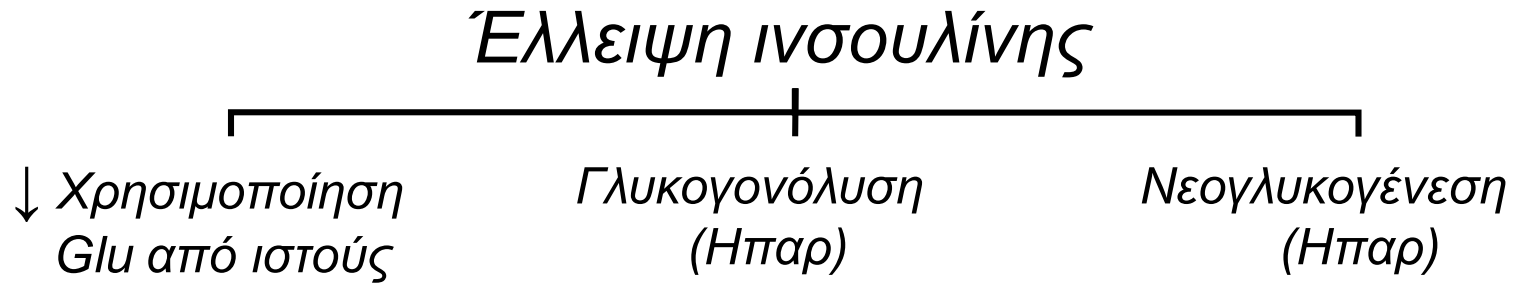
Συμπτωματολογία ΣΔτ1

Έλλειψη ινσουλίνης

ΥΠΕΡΓΛΥΚΑΙΜΙΑ

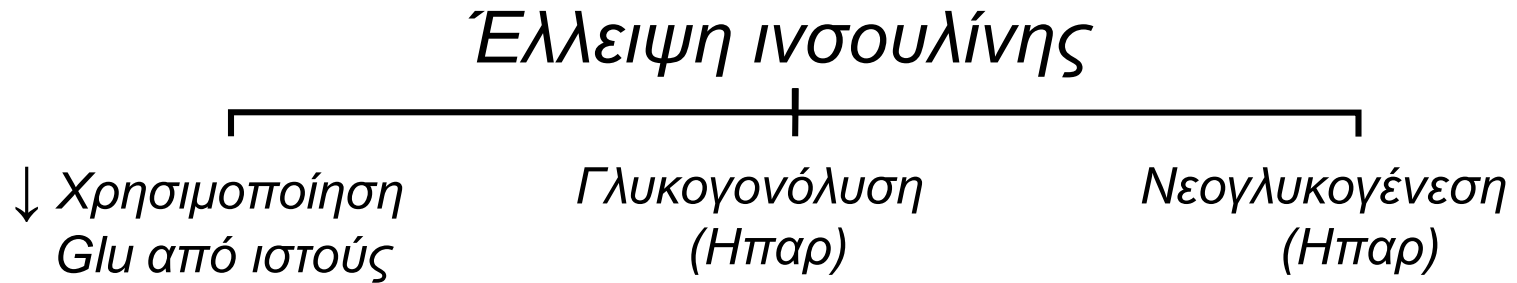
Συμπτωματολογία ΣΔτ1

ΥΠΕΡΓΛΥΚΑΙΜΙΑ

ΓΛΥΚΟΖΟΥΡΙΑ

Συμπτωματολογία ΣΔτ1

ΥΠΕΡΓΛΥΚΑΙΜΙΑ

ΓΛΥΚΟΖΟΥΡΙΑ

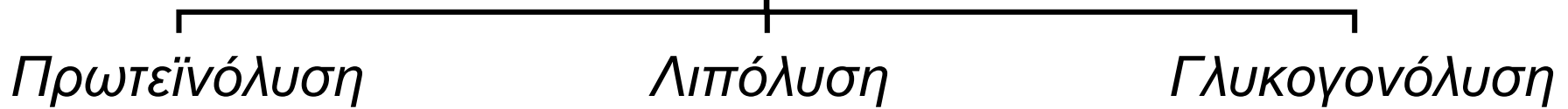
ΠΟΛΥΟΥΡΙΑ – ΠΟΛΥΔΙΨΙΑ - ΠΟΛΥΦΑΓΙΑ

Συμπτωματολογία ΣΔτ1

- Κόπωση
- Θάμβος όρασης
- Ξηροστομία
- Κνησμός
- Μυική αδυναμία
- Μυικές κράμπες
- Έμετοι, κοιλιακό άλγος, σύγχυση, κώμα (επί ΔΚΟ)

Συμπτωματολογία ΣΔτ1

Έλλειψη ινσουλίνης

ΑΠΩΛΕΙΑ ΒΑΡΟΥΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Εταιρεία Έρευνας
του Διαβήτη

Συνεργασία

με το Διαβητολογικό Κέντρο
της Β' Παθολογικής Κλινικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Ιπποκράτειο Νοσοκομείο

Ετήσια Μετεκπαιδευτικά
Σεμινάρια

για το

Σακχαρώδη Διαβήτη
«Βάσος Καραμάνος»

2016

28 - 02

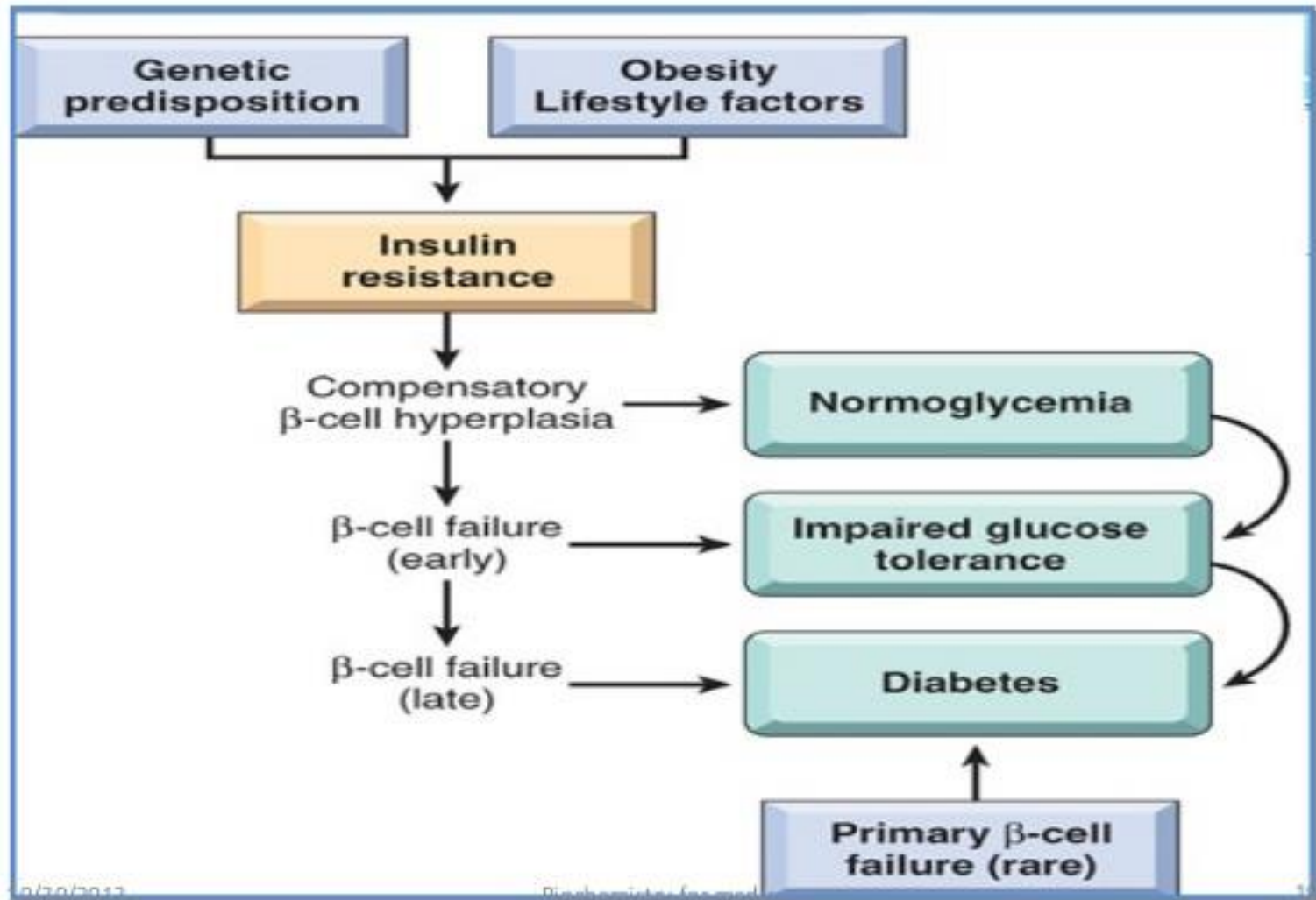
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

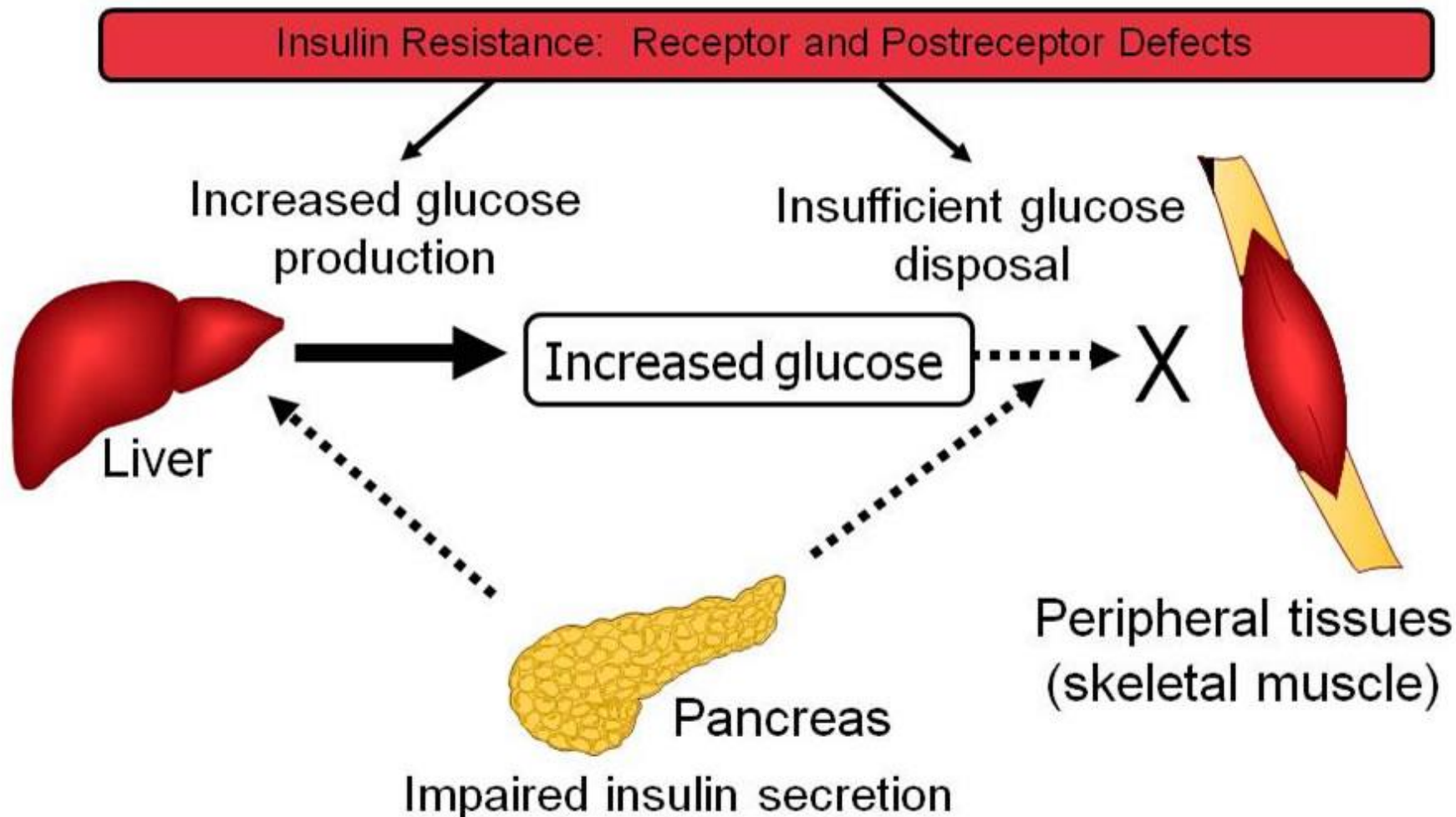
ΣΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

Crowne Plaza
ΑΘΗΝΑ

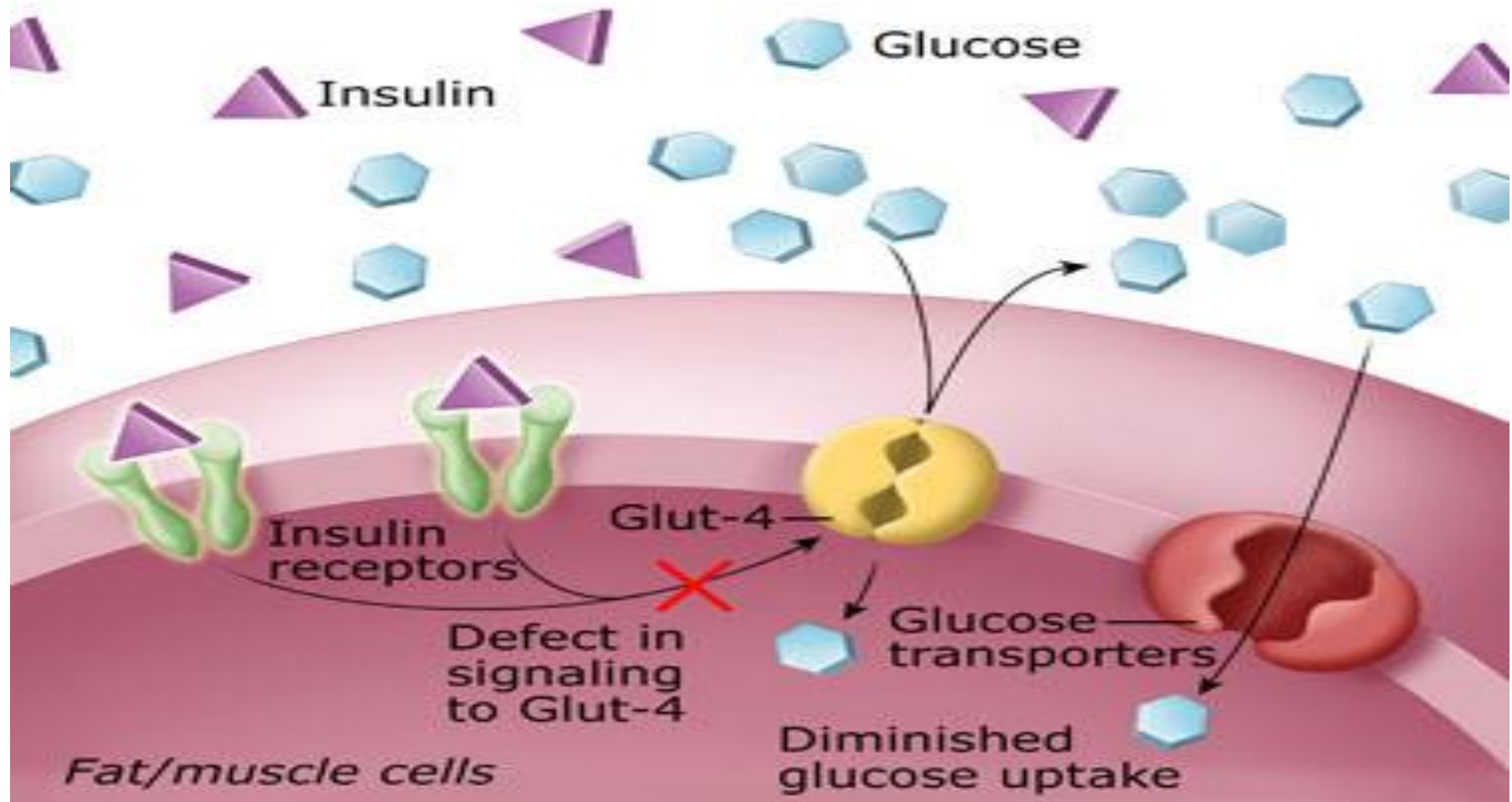
Σακχαρώδης Διαβήτης τύπου 2 (ΣΔτ2)

Causes of Hyperglycemia in Type 2 Diabetes

Type 2 Diabetes: Insulin Resistance

Normal —————→ **IGT*** —————→ **Type 2**

**Insulin
resistance**

**Increased insulin
resistance**

**Insulin
secretion**

**Hyperinsulinemia,
then β -cell failure**

**Post-
prandial
glucose**

**Abnormal
glucose tolerance**

**Fasting
glucose**

Hyperglycemia

*IGT = impaired glucose tolerance

Συμπτωματολογία ΣΔτ2

Συμπτωματολογία ΣΔτ2

- Συνήθως ασυμπτωματικός

Συμπτωματολογία ΣΔτ2

- Συνήθως ασυμπτωματικός
- Κόπωση
- Συχνουρία
- Ξηροστομία
- Υποτροπιάζουσες λοιμώξεις
- Καθυστερημένη επούλωση δερματικών βλαβών
- Συμπτώματα επί μακροαγγειακών και μικροαγγειακών επιπλοκών

Σημειολογία ΣΔΤ2

- Δεν υπάρχουν ειδικά κλινικά σημεία
- Σημεία ινσουλινοαντίστασης (*Acanthosis Nigrigans*, κεντρικού τύπου κατανομή λίπους)
- Σημεία επί μακροαγγειακών και μικροαγγειακών επιπλοκών

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Εταιρεία Έρευνας
του Διαβήτη

Συνεργασία

με το Διαβητολογικό Κέντρο
της Β' Παθολογικής Κλινικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Ιπποκράτειο Νοσοκομείο

Ετήσια Μετεκπαιδευτικά
Σεμινάρια

για το

Σακχαρώδη Διαβήτη
«Βάσος Καραμάνος»

2016

28 - 02

ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΣΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

Crowne Plaza
ΑΘΗΝΑ

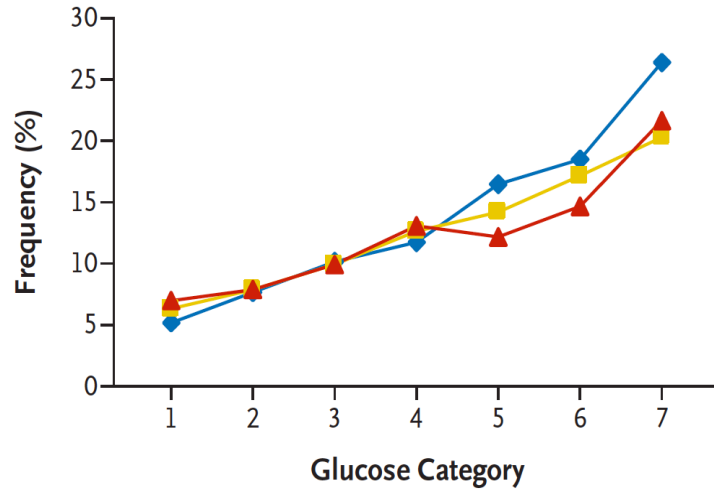
Σακχαρώδης Διαβήτης Κύησης (ΣΔΚ)

Name	Description
Adiponectin	Adiponectin is a plasma protein secreted from adipose tissue and it is decreased in obesity. It is an insulin-sensitizing, anti-inflammatory and anti-atherogenic adipokine that stimulates glucose uptake in skeletal muscle and reduces hepatic glucose production through AMP-activated protein kinases. Down-regulation of adiponectin may predict GDM several months before clinical diagnosis, independent of BMI status. Low levels of adiponectin exacerbates insulin resistance and correlates with β cell dysfunction.
Adipokine	Adipokine secretion contributes to glucose homeostasis in pregnancy by direct (insulin secretion regulation and insulin sensitivity) and indirect (adipogenesis regulation and immune cells chemoattraction) mechanisms. Adipokine secretion increase insulin resistance.
TNF- α IL-6	TNF- α and IL-6 are produced by placenta, adipose tissue monocytes and macrophages and lead to insulin resistance. In GDM, particularly during second and third trimester, oxidative stress and inflammation induced by hyperglycemia, further increase levels of TNF- α and IL-6.
Leptin	Leptin is a hormone protein released by adipose tissue and suppresses insulin secretion from pancreatic beta cells. Moreover, leptin is involved in appetite control, body weight and composition and energy consumption. Increased leptin synthesis in GDM stimulates production of pro-inflammatory cytokines such as IL-6 and TNF- α , which further enhances leptin production.
AFABP	Adipocyte fatty acid-binding protein belongs to the fatty-acid binding proteins family and is highly expressed in adipocytes, macrophages and endothelial cells. Serum AFABP levels are increased in the third trimester and result up-regulated in GDM and seems to induce insulin resistance.
Resistin	Resistin is a hormone expressed in monocytes and macrophages, and adipocytes. It seems to have a role in insulin resistance during pregnancy, without a central role in glucose homeostasis and development of GDM.
Visfatin	Visfatin is highly expressed in visceral adipose tissue, promotes adipogenesis and has insulin-mimetic effects. Visfatin is reported to be both decreased and increased in GDM.
Fetuin A	Fetuin A is a blood proteins produced by the liver and play a role in the development of insulin resistance and the metabolic changes in GDM. It is increased during pregnancy and decreased after delivery.
EPC	Decreased levels of maternal circulating endothelial progenitor cells increase soluble adhesion molecules adhesion in maternal blood, decrease expression of superoxide dismutase and increase endothelial nitric oxide synthase expression in maternal and cord blood leading increased oxidative stress and endothelial dysfunction women and fetuses.
Vitamin D	Low vitamin D is implied in the etiology of obesity, insulin resistance and diabetes mellitus probably due to a chronic low-grade inflammation mechanisms. Vitamin D deficiency is common in pregnancy, and may contribute to abnormal glycemic control.
Reactive oxygen species	Oxidative damages cause mitochondrial dysfunction and impair antioxidant mechanisms. Reactive oxygen species have an important role in pathogenesis of almost all chronic metabolic diseases and in GDM they lead insulin resistance.

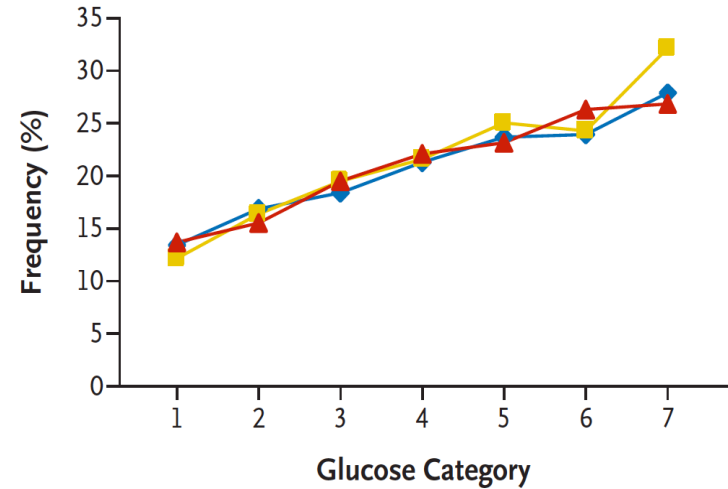
GDM – gestational diabetes mellitus; BMI – body mass index; TNF- α – tumor necrosis factor- α ; IL-6 – interleukin-6; AFABP – adipocyte fatty acid-binding protein; EPC – endothelial progenitor cells

—◆— Fasting glucose   —■— 1-Hr glucose   —▲— 2-Hr glucose

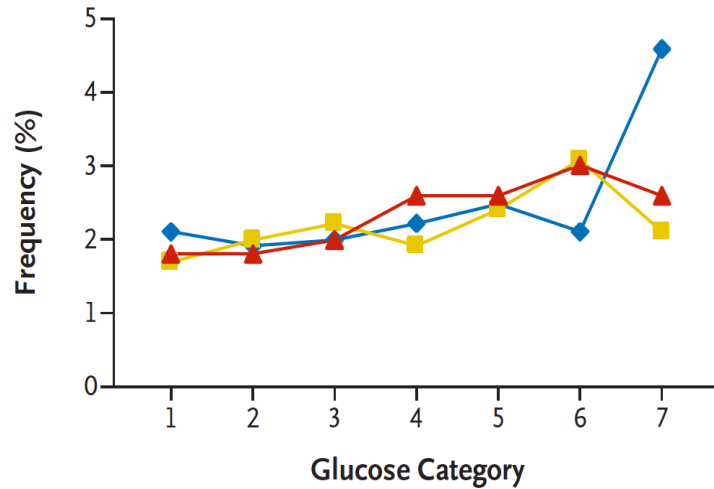
A Birth Weight >90th Percentile

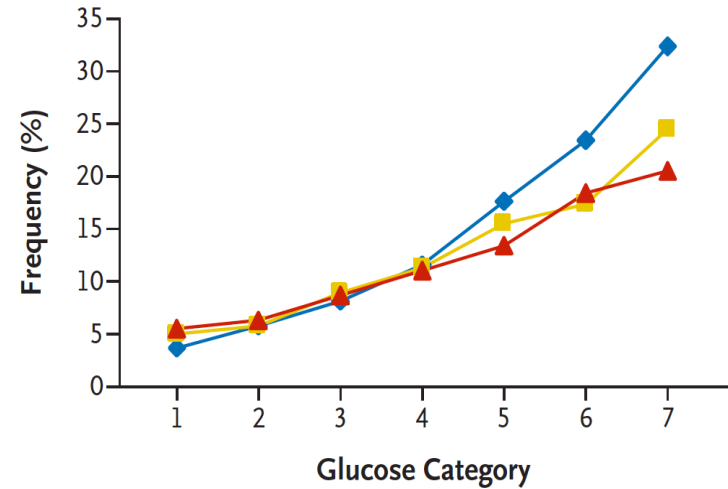
B Primary Cesarean Section

C Clinical Neonatal Hypoglycemia

D Cord-Blood Serum C Peptide >90th Percentile

Συμπτωματολογία ΣΔΚ

Συμπτωματολογία ΣΔΚ

- Δεν υπάρχουν ειδικά συμπτώματα

Συμπτωματολογία ΣΔΚ

- Δεν υπάρχουν ειδικά συμπτώματα
- Συχνουρία
- Κόπωση
- Πολυδιψία
- Κεφαλαλγία, έμετοι, θάμβος όρασης, περιφερικά οιδήματα, δύσπνοια επί προεκλαμψίας

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Εταιρεία Έρευνας
του Διαβήτη

Συνεργασία

με το Διαβητολογικό Κέντρο
της Β' Παθολογικής Κλινικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Ιπποκράτειο Νοσοκομείο

Ετήσια Μετεκπαιδευτικά
Σεμινάρια

για το

Σακχαρώδη Διαβήτη
«Βάσος Καραμάνος»

2016

28 - 02

ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

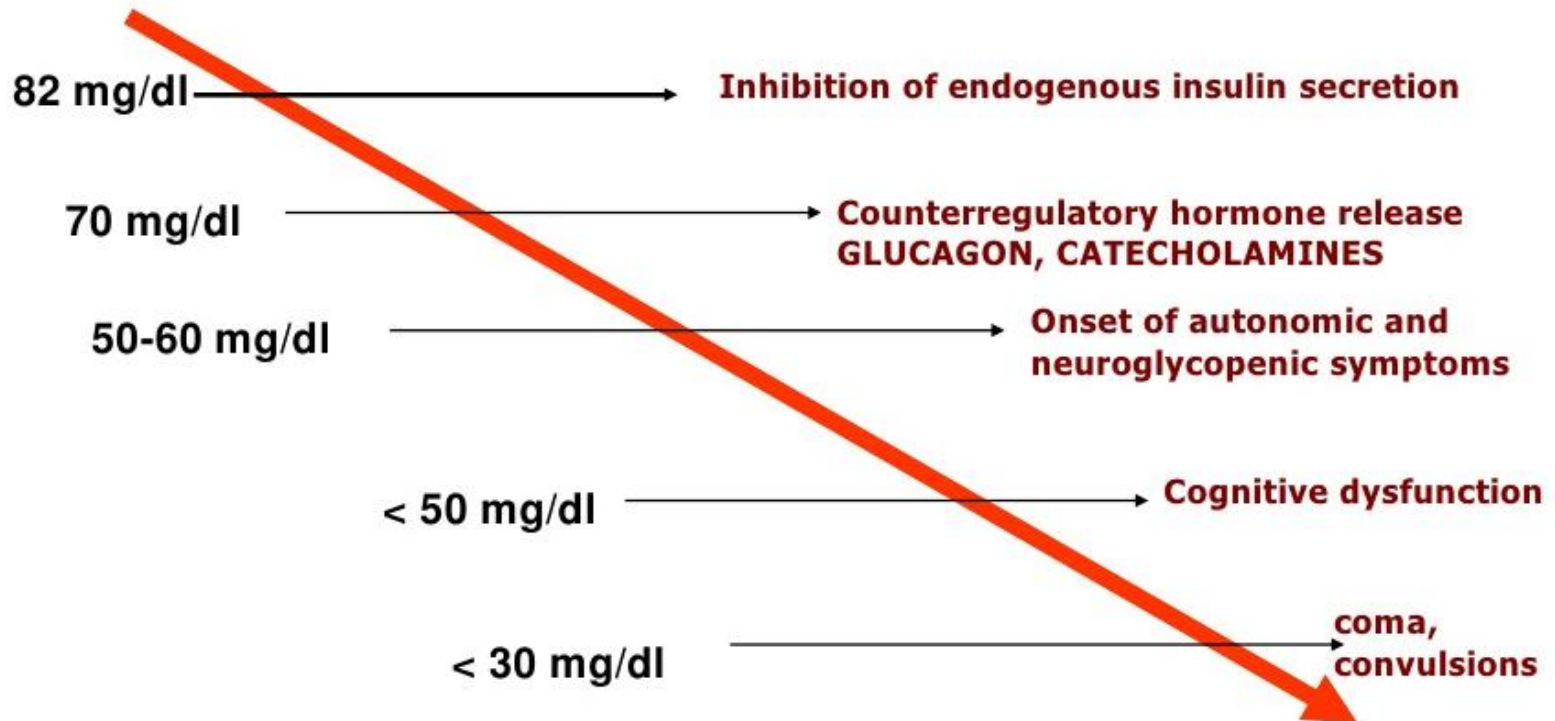
Crowne Plaza
ΑΘΗΝΑ

Οξείες επιπλοκές Σακχαρώδους Διαβήτη

Υπογλυκαιμία

•Νευρογενή και νευρογλυκοπενικά συμπτώματα, εξαιτίας χαμηλής γλυκόζης αίματος ($<70 \text{ mg/dL}$), τα οποία υφίστανται με τη λήψη υδατανθράκων ή με μηχανισμούς ενδογενούς παραγωγής γλυκόζης (τριάδα Whipple)

Counter regulatory hormone response

Υπογλυκαιμία

- Νευρογενή και νευρογλυκοπενικά συμπτώματα, εξαιτίας χαμηλής γλυκόζης αίματος ($<70 \text{ mg/dL}$), τα οποία υφίστανται με τη λήψη υδατανθράκων ή με μηχανισμούς ενδογενούς παραγωγής γλυκόζης (τριάδα Whipple)
- Δύναται να εμφανιστούν μη ειδικά συμπτώματα (πείνα, αδυναμία, θάμβος όρασης)

Υπογλυκαιμία

- Νευρογενή και νευρογλυκοπενικά συμπτώματα, εξαιτίας χαμηλής γλυκόζης αίματος ($<70 \text{ mg/dL}$), τα οποία υφίστανται με τη λήψη υδατανθράκων ή με μηχανισμούς ενδογενούς παραγωγής γλυκόζης (τριάδα Whipple)
- Δύναται να εμφανιστούν μη ειδικά συμπτώματα (πείνα, αδυναμία, θάμβος όρασης)
- Ταξινομείται σε
  - Ασυμπτωματική ($>60 \text{ mg/dL}$)
  - Ήπια ($40\text{-}60 \text{ mg/dL}$)
  - Σοβαρή ($<40 \text{ mg/dL}$)
  - Ανεπίγνωστη
  - Σχετική

Table 1. Symptoms of Hypoglycemia

**Neurogenic (ANS) Symptoms
(Caused by Falling Glucose Level)**

Shakiness
Trembling
Anxiety
Nervousness
Palpitations
Clamminess
Sweating
Dry mouth
Hunger
Pallor
Pupil dilation

**Neuroglycopenic Symptoms
(Caused by Brain Neuronal Glucose
Deprivation)**

Abnormal mentation
Irritability
Confusion
Difficulty in thinking
Difficulty speaking
Ataxia
Paresthesias
Headaches
Stupor
Seizures
Coma
Death (if untreated)

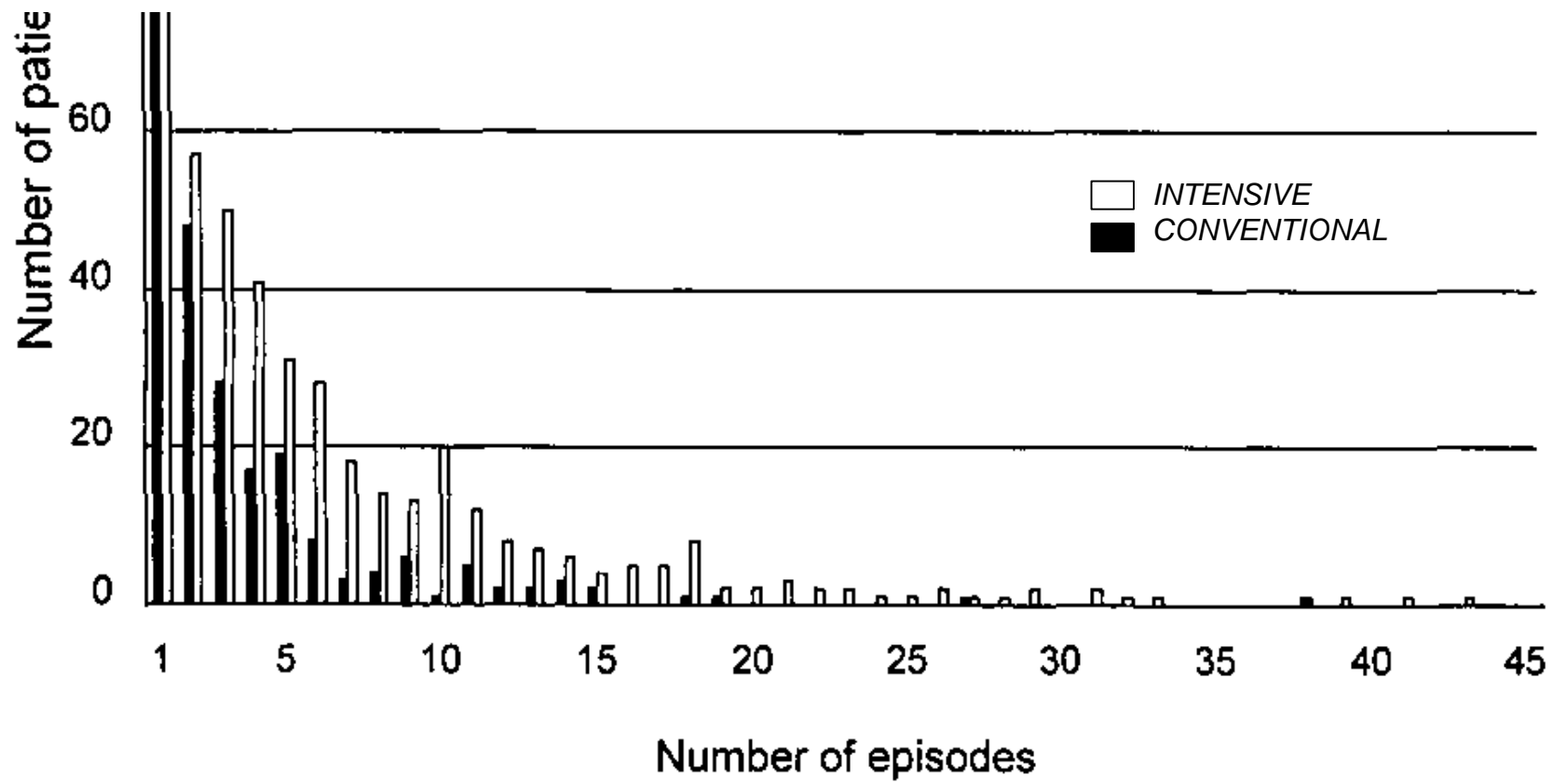
Υπογλυκαιμία

- *Αίτια*

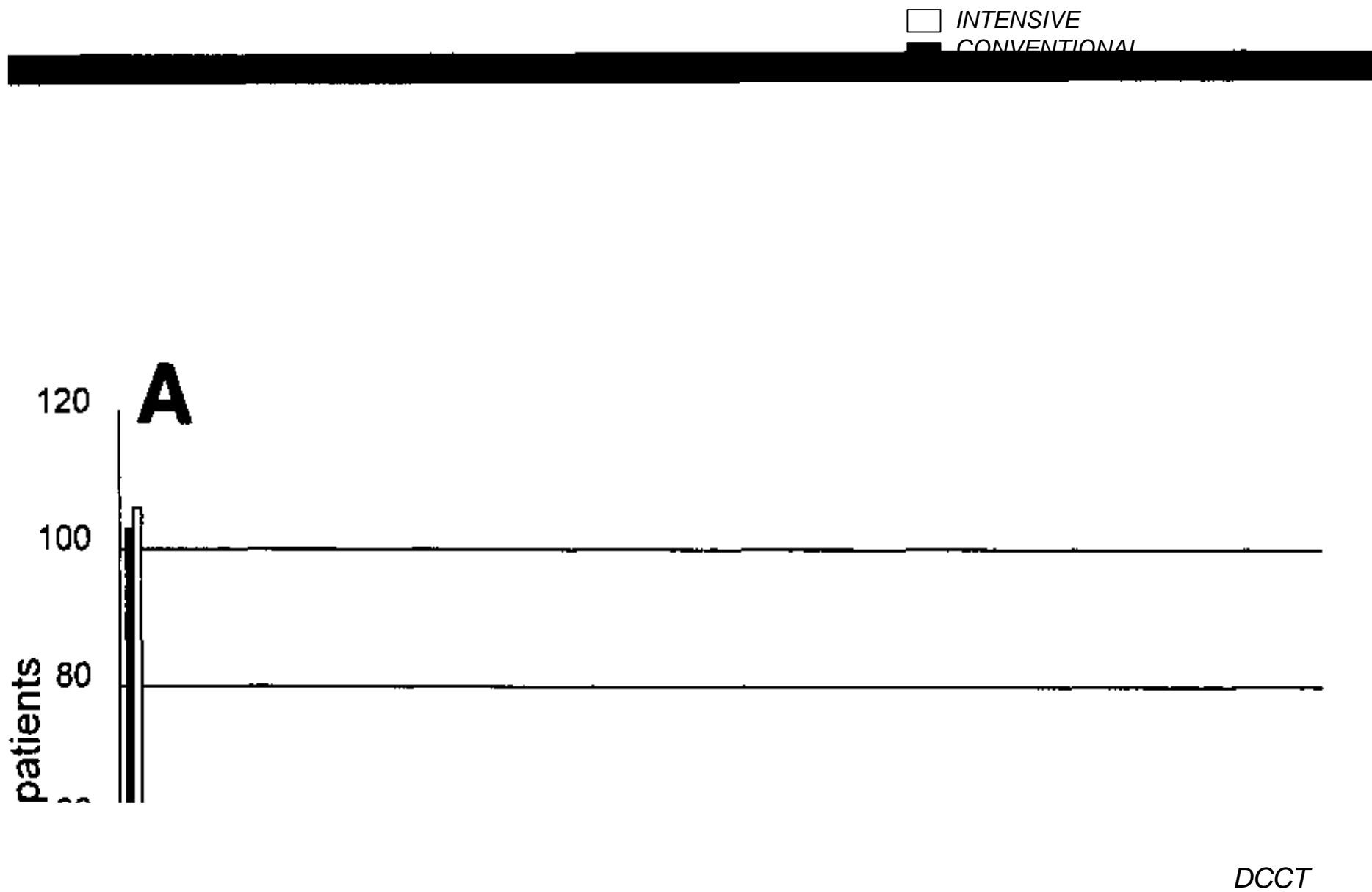
Υπογλυκαιμία

- *Αίτια*

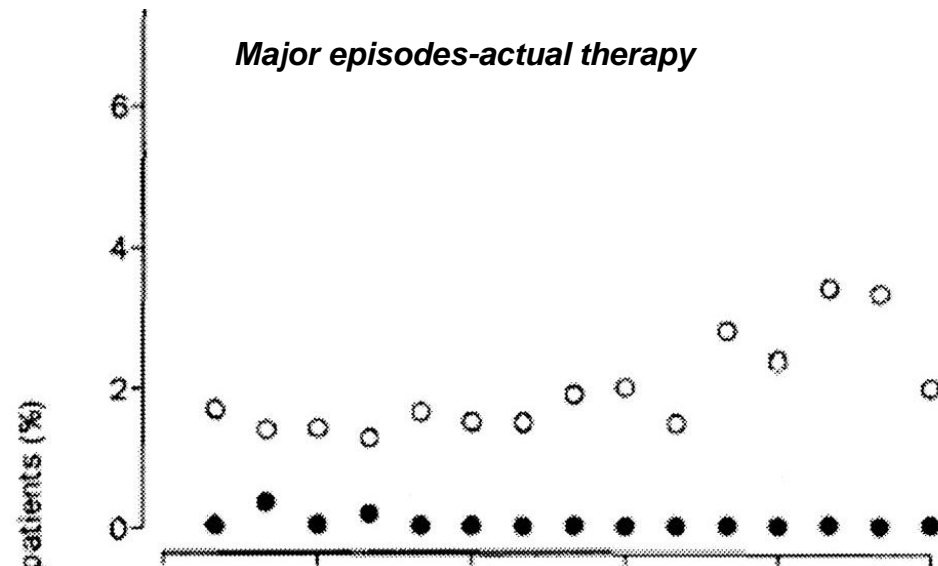
- «*Τίμημα*» της άριστης ρύθμισης

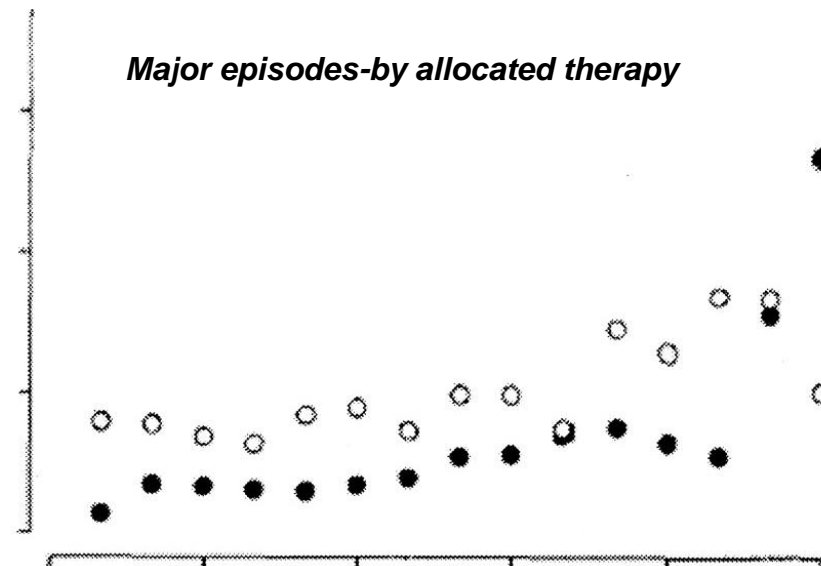
B

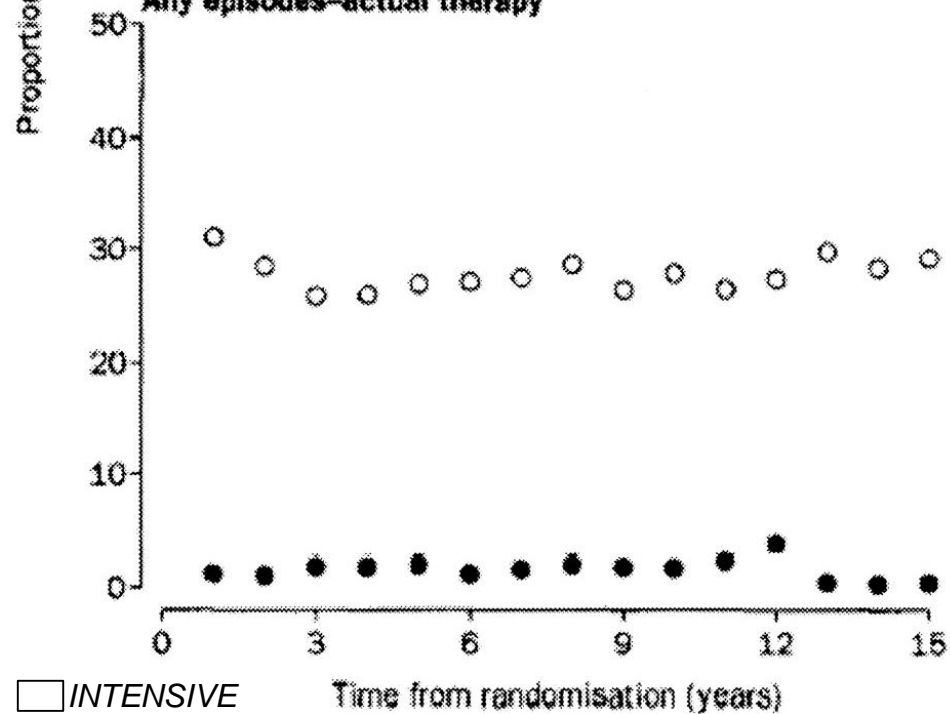
Major episodes-actual therapy

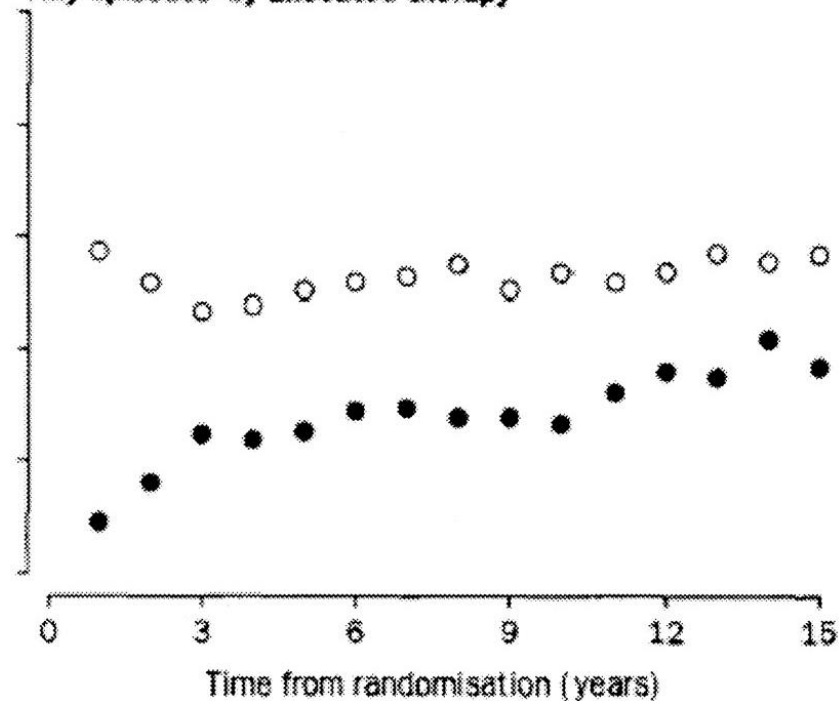
Major episodes-by allocated therapy

Any episodes-actual therapy

Any episodes-by allocated therapy

□ INTENSIVE
■ CONVENTIONAL

Table 3. Adverse Events, Clinical Measures, Tobacco Use, and Use of Nonglycemic Medication after Randomization.*

Variable	Intensive Therapy (N = 5128)	Standard Therapy (N = 5123)	P Value†
Adverse events			
Hypoglycemia — no. (%)			
Requiring medical assistance	538 (10.5)	179 (3.5)	<0.001
Requiring any assistance	830 (16.2)	261 (5.1)	<0.001

Table 1. Episodes of Severe and Minor Hypoglycemia in All Study Participants and According to Treatment Group.

Variable	All Participants (N = 11,140)	Intensive Glucose Control (N = 5571)	Standard Glucose Control (N = 5569)	Hazard Ratio (95% CI)
Severe hypoglycemia				1.86 (1.40–2.40)
No. of patients (%)	231 (2.1)	150 (2.7)	81 (1.5)	
No. of episodes				
One	184	120	64	
Two	35	22	13	
Three or more	12	8	4	
Rate (per person per year)	0.006	0.007	0.004	
Minor hypoglycemia				1.58 (1.49–1.68)
No. of patients (%)	4975 (44.7)	2898 (52.0)	2077 (37.3)	
No. of episodes				
One	2610	1529	1081	
Two	671	397	274	
Three or more	1694	972	722	
Rate (per person per year)	1.1	1.2	0.9	

Υπογλυκαιμία

•Αίτια

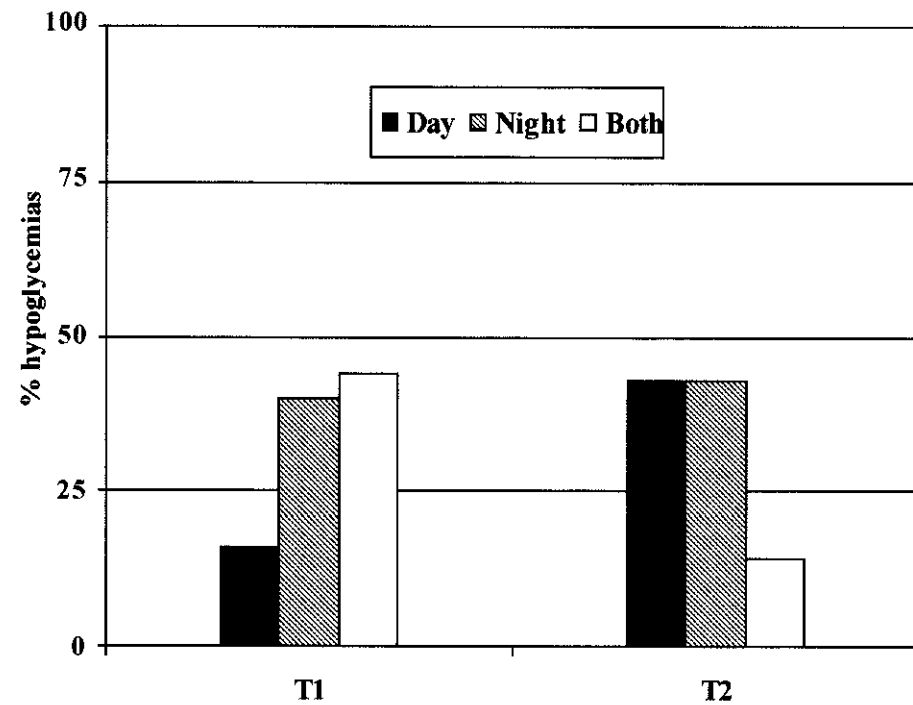
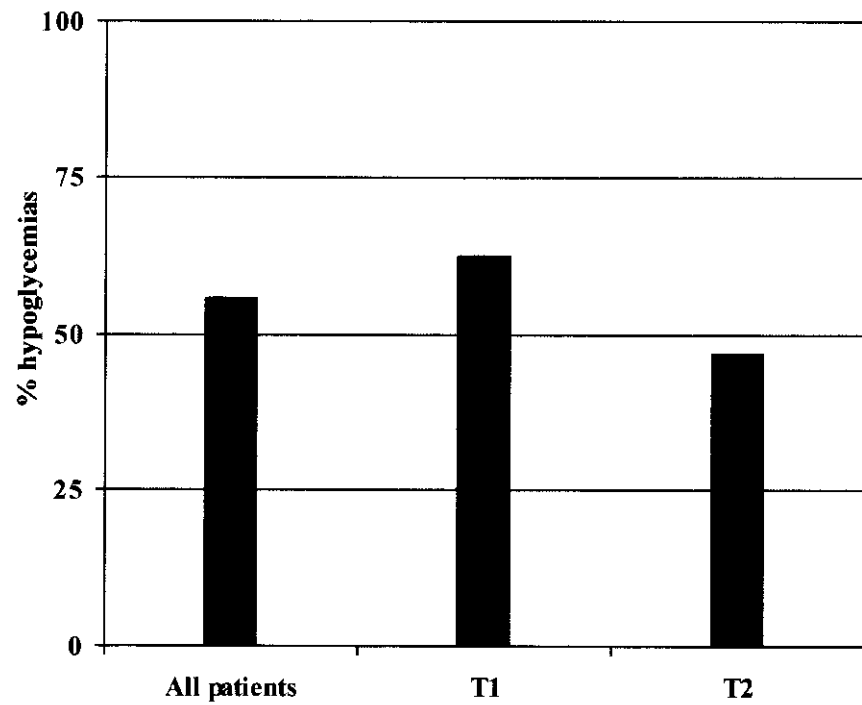
- «Τίμημα» της άριστης ρύθμισης
- Λανθασμένος υπολογισμός δοσολογίας
- Λανθασμένη τεχνική έγχυσης ινσουλίνης
- Λανθασμένη επιλογή φαρμάκου
- Άσκηση
- Παράλειψη γεύματος
- Αιθυλική αλκοόλη
- Εγκατάσταση νεφρικής ανεπάρκειας
- Ηπατική ανεπάρκεια
- Φάρμακα

Υπογλυκαιμία

•Αίτια

- «Τίμημα» της άριστης ρύθμισης
- Λανθασμένος υπολογισμός δοσολογίας
- Λανθασμένη τεχνική έγχυσης ινσουλίνης
- Λανθασμένη επιλογή φαρμάκου
- Άσκηση
- Παράλειψη γεύματος
- Αιθυλική αλκοόλη
- Εγκατάσταση νεφρικής ανεπάρκειας
- Ηπατική ανεπάρκεια
- Φάρμακα

•ΣΔτ1 vs ΣΔτ2

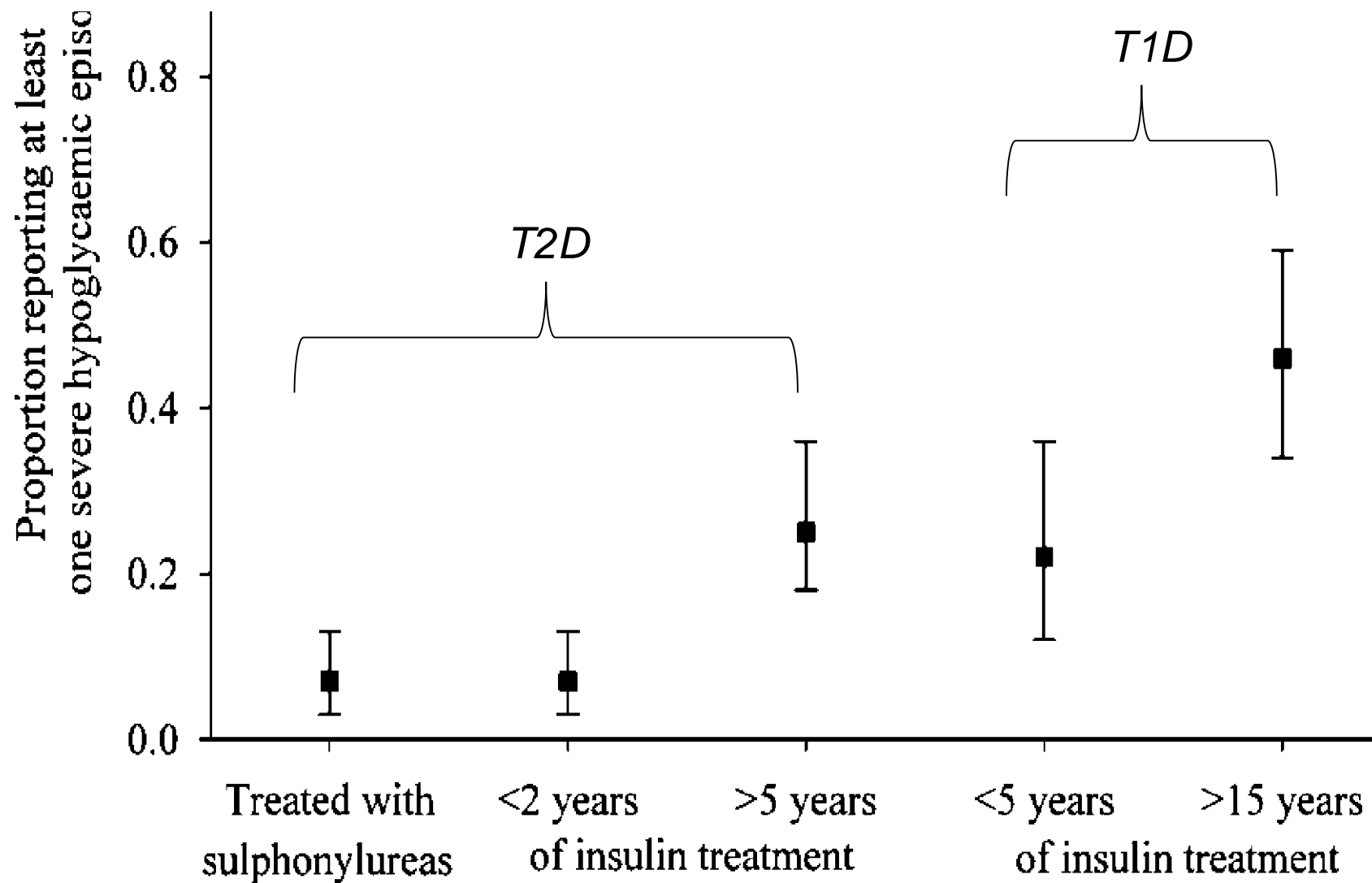
Υπογλυκαιμία

• Αίτια

- «Τίμημα» της άριστης ρύθμισης
- Λανθασμένος υπολογισμός δοσολογίας
- Λανθασμένη τεχνική έγχυσης ινσουλίνης
- Λανθασμένη επιλογή φαρμάκου
- Άσκηση
- Παράλειψη γεύματος
- Αιθυλική αλκοόλη
- Εγκατάσταση νεφρικής ανεπάρκειας
- Ηπατική ανεπάρκεια
- Φάρμακα

• $\Sigma\Delta\tau_1$ vs $\Sigma\Delta\tau_2$

• **Basal vs OAD vs Basal + OAD**

	Saxagliptin + metformin	Glimepiride + metformin	OR* or difference[†] (95% CI)
HbA1c < 7.0% without confirmed/severe hypoglycaemic events, n	359 136 (37.9)	359 137 (38.2)	0.99 (0.73, 1.34); p = 0.9415*
All patients, n (%)	85 (39.2)	72 (33.3)	1.29 (0.87, 1.91)*
< 75 years, ^a n (%)	51 (35.9)	65 (45.5)	0.67 (0.42, 1.08)*
≥ 75 years, ^b n (%)	23 (56.1)	23 (53.5)	1.15 (0.48, 2.75)*
< 7% baseline HbA1c, n (%) ^c	103 (43.5)	92 (40.2)	1.14 (0.79, 1.65)*
7% – < 8% baseline HbA1c, n (%) ^d	10 (12.3)	22 (25.3)	0.41 (0.18, 0.94)*
≥ 8% baseline HbA1c, n (%) ^e			
≥ 1 confirmed/severe hypoglycaemic events, n	359 4 (1.1)	359 55 (15.3)	0.06 (0.02, 0.17); p < 0.0001*
All patients, n (%)	2 (0.9)	40 (18.5)	
< 75 years, ^a n (%)	2 (1.4)	15 (10.5)	0.04 (<0.01; 0.17)*
≥ 75 years, ^b n (%)			0.12 (0.03; 0.54)*
HbA1c < 7.0%, n	356	353	
All patients, n (%)	159 (44.7)	193 (54.7)	0.67 (0.50, 0.90); p = 0.0077*
< 75 years, ^f n (%)	99 (46.3)	110 (51.4)	0.81 (0.56, 1.19)*
≥ 75 years, ^g n (%)	60 (42.3)	83 (59.7)	0.49 (0.31, 0.79)*

Υπογλυκαιμία

• Αίτια

- «Τίμημα» της άριστης ρύθμισης
- Λανθασμένος υπολογισμός δοσολογίας
- Λανθασμένη τεχνική έγχυσης ινσουλίνης
- Λανθασμένη επιλογή φαρμάκου
- Άσκηση
- Παράλειψη γεύματος
- Αιθυλική αλκοόλη
- Εγκατάσταση νεφρικής ανεπάρκειας
- Ηπατική ανεπάρκεια
- Φάρμακα

• ΣΔτ1 vs ΣΔτ2

• Basal vs OAD vs Basal + OAD

• **Basal vs NPH**

Table 2—Mean number of confirmed* hypoglycemic events per patient-years

Type of hypoglycemia	Insulin glargine plus OADs	Premixed insulin	<i>P</i>
All	4.07	9.87	<0.0001
Symptomatic	2.62	5.73	0.0009
Nocturnal	0.51	1.04	0.0449
Severe†	0.00	0.05	0.0702

* Hypoglycemia was confirmed by blood glucose <60 mg/dl (3.3 mmol/l). †Severe hypoglycemia was defined as symptoms consistent with hypoglycemia that required the assistance of another person and were associated with either a blood glucose level <36 mg/dl (<2.0 mmol/l) or prompt recovery after oral carbohydrate or intravenous glucose or glucagon.

Υπογλυκαιμία

- *Αίτια*

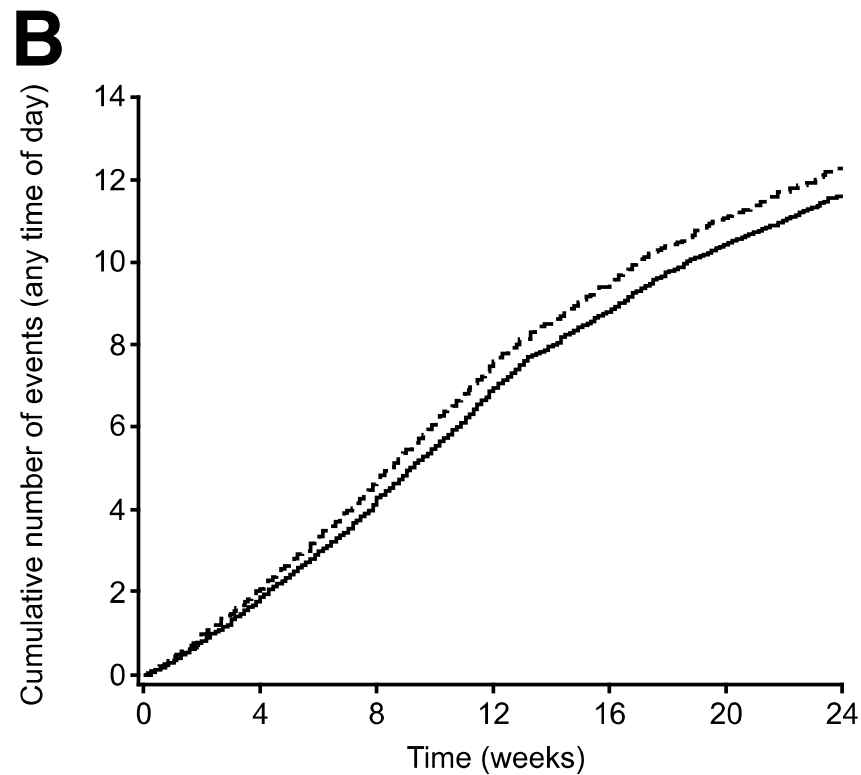
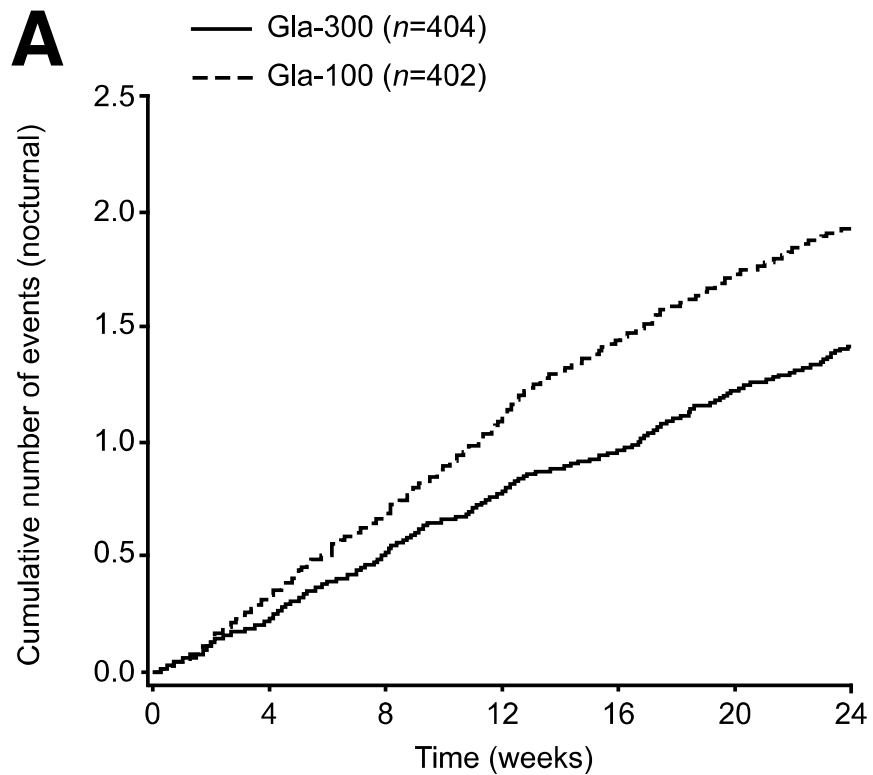
- «Τίμημα» της άριστης ρύθμισης
- Λανθασμένος υπολογισμός δοσολογίας
- Λανθασμένη τεχνική έγχυσης ινσουλίνης
- Λανθασμένη επιλογή φαρμάκου
- Άσκηση
- Παράλειψη γεύματος
- Αιθυλική αλκοόλη
- Εγκατάσταση νεφρικής ανεπάρκειας
- Ηπατική ανεπάρκεια
- Φάρμακα

- *$\Sigma\Delta\tau 1$ vs $\Sigma\Delta\tau 2$*

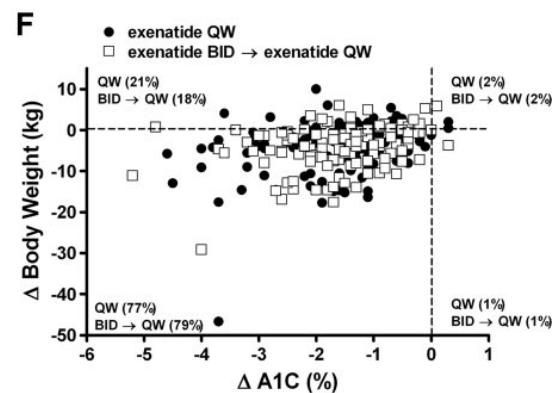
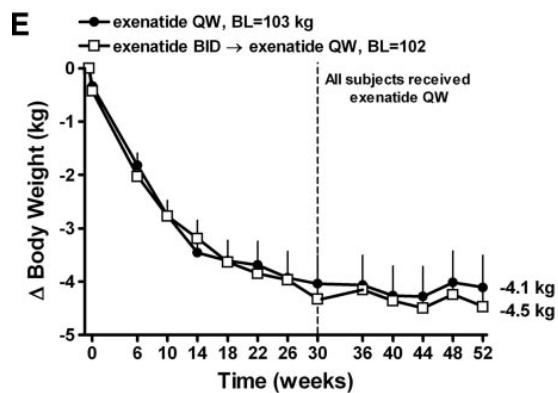
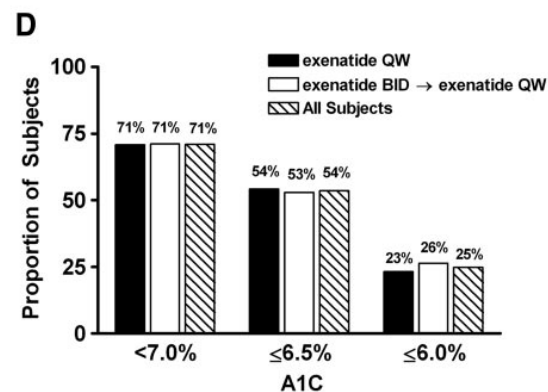
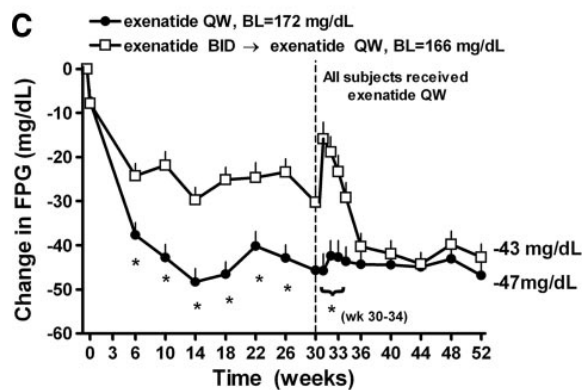
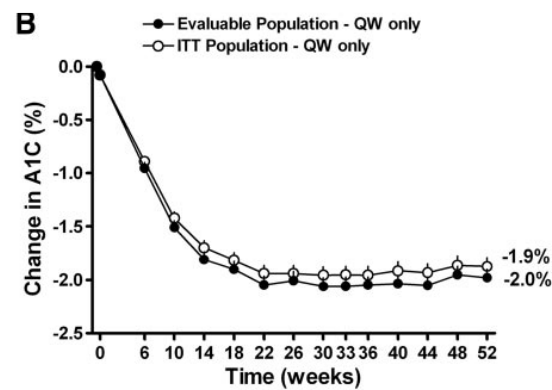
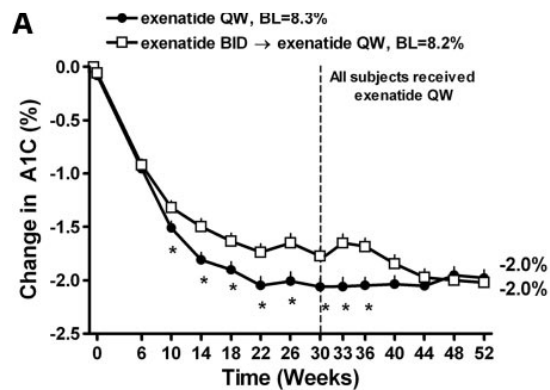
- *Basal vs OAD vs Basal + OAD*

- *Basal vs NPH*

- ***iSGLT2, GLP-1a EQW, νέες ινσουλίνες, νέοι συνδιασμοί***

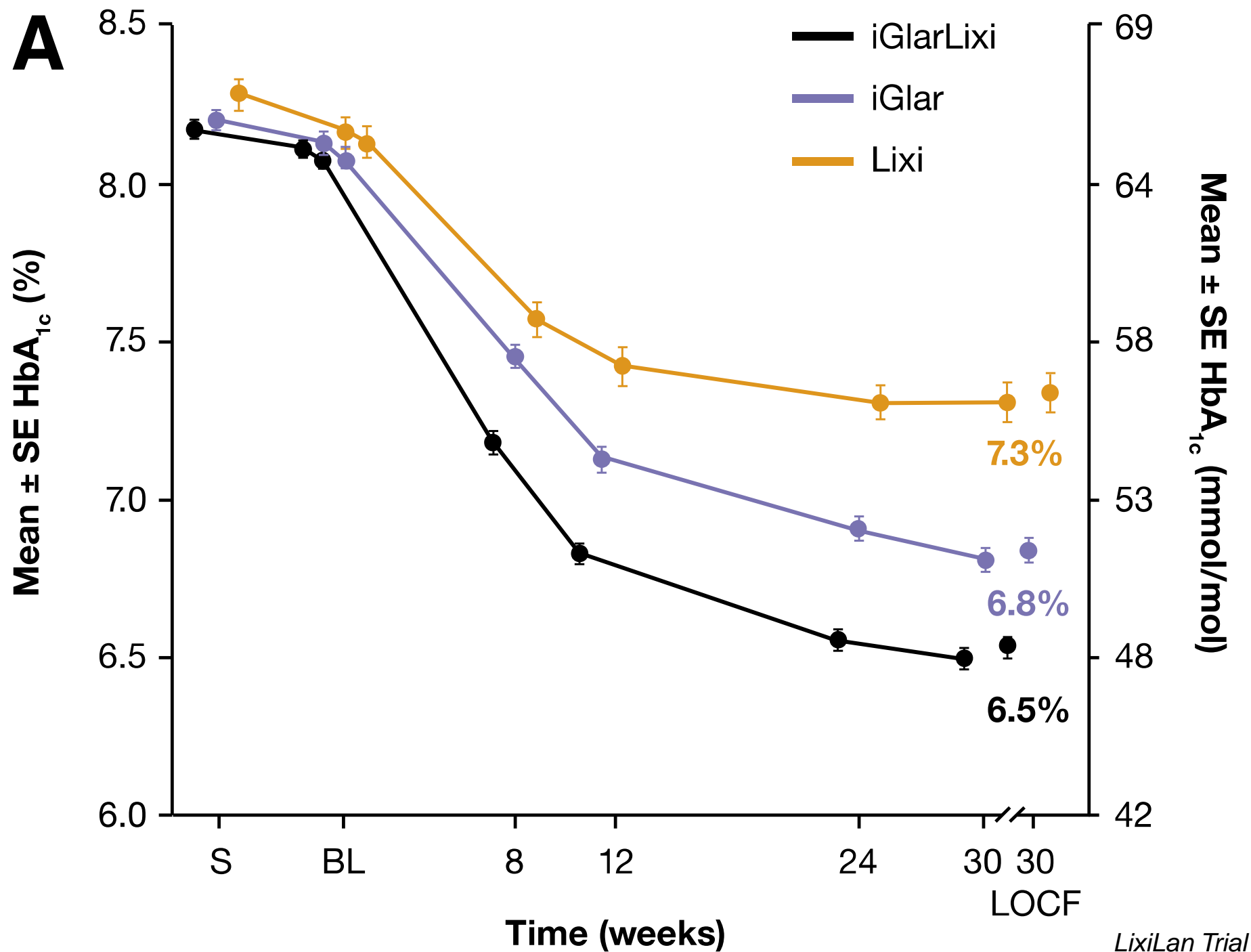

Table 2. Comparison of Hypoglycemic Events/PYE		
	Insulin Degludec	Insulin Glargine
Study A		
Overall	1.52	1.85
Nocturnal*	0.25	0.39
Severe	0.003	0.023
Study B		
Overall†	11.09	13.63
Diurnal‡	9.28	11.39
Nocturnal§	1.39	1.84
Severe	0.06	0.05
*$P = 0.038$ †$P = 0.0359$ ‡$P = 0.044$ §$P = 0.0399$		

Appendix Table 1: Treatment-emergent incidence of hypoglycemia during open-ended assessment period (week 30 through week 52)

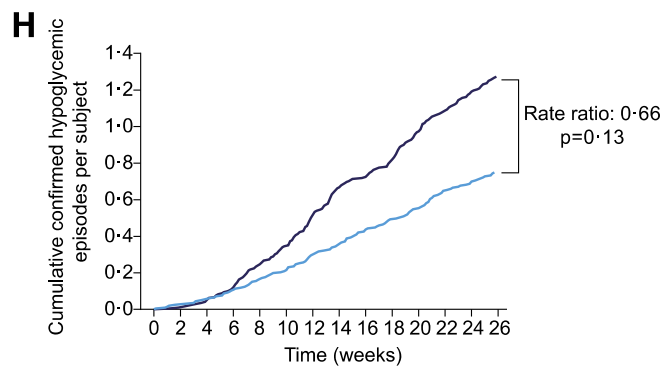
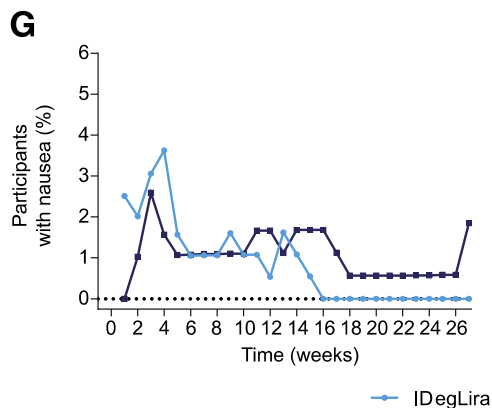
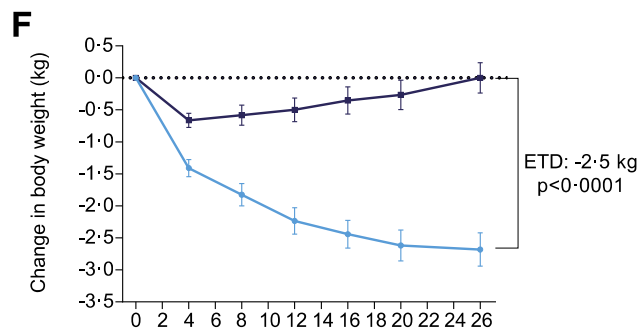
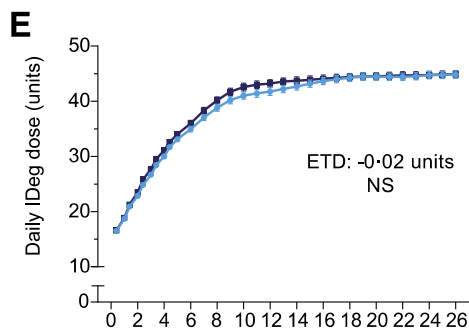
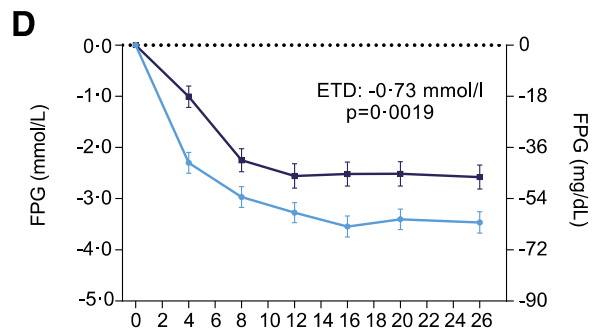
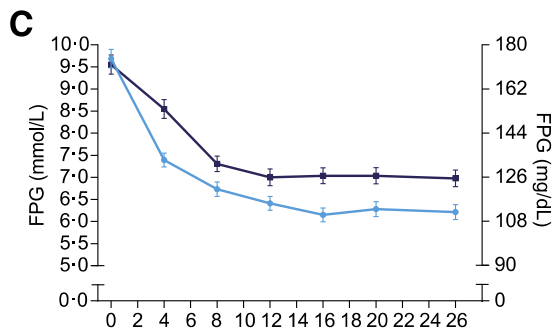
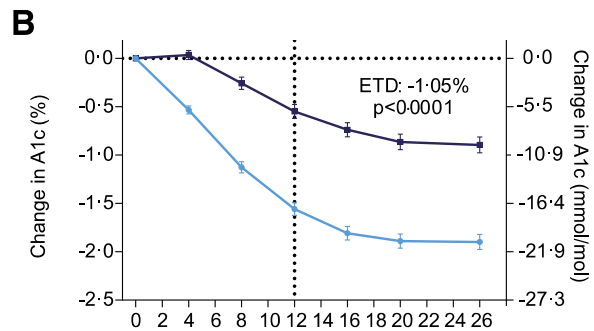
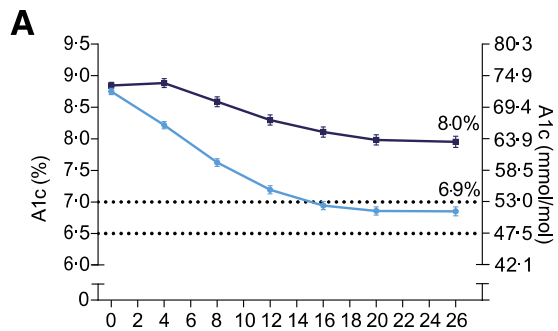
Hypoglycemia	Non SFU background (n=159)		SFU background (n=99)	
	Exenatide QW	Exenatide BID□	Exenatide QW	Exenatide BID□
		Exenatide QW		Exenatide QW
	N=79	N=80	N=49	N=50
Major (%)	0	0	0	0
Minor (%)	0	0	10.2	8.0

A

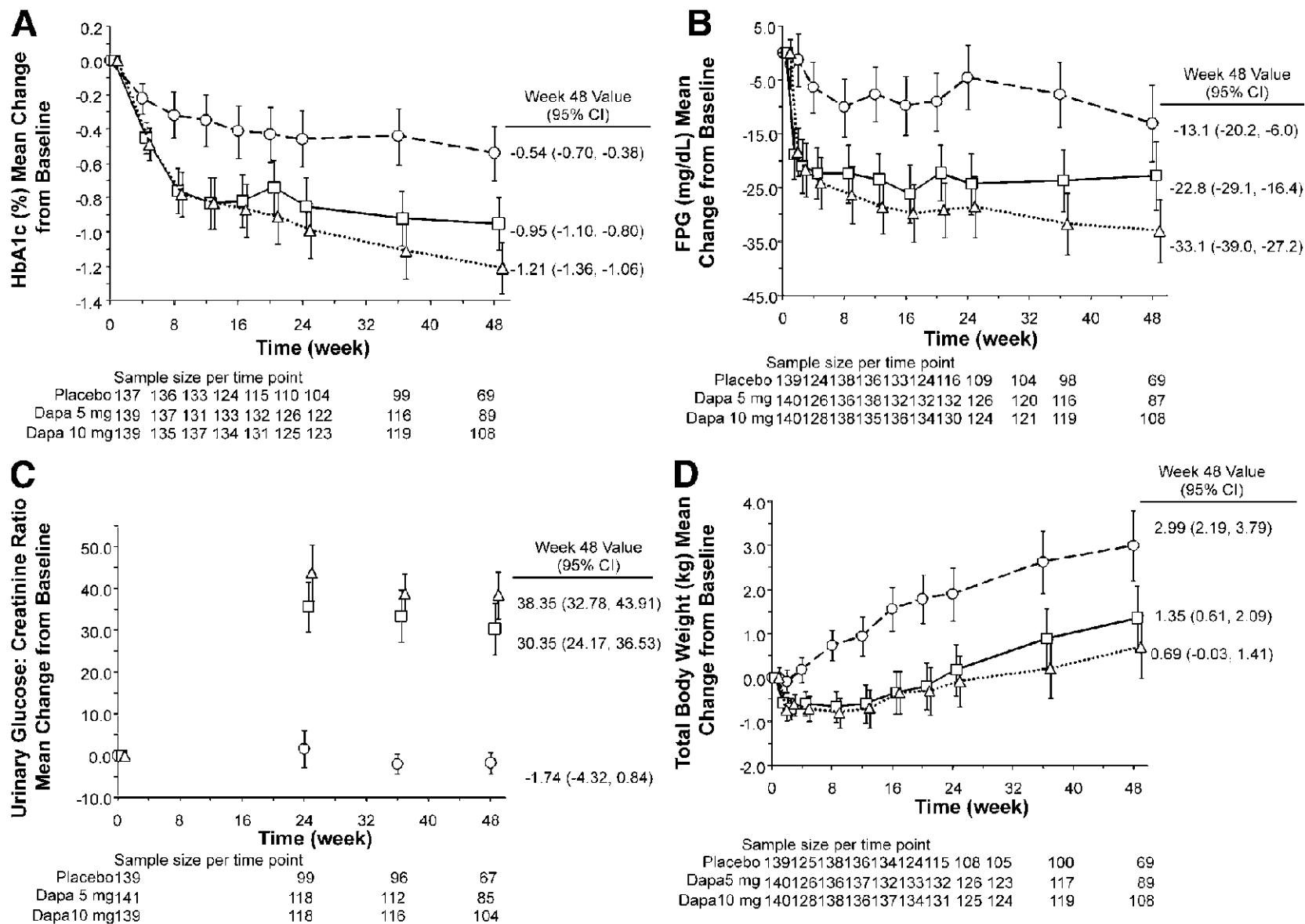

Table 3—Safety

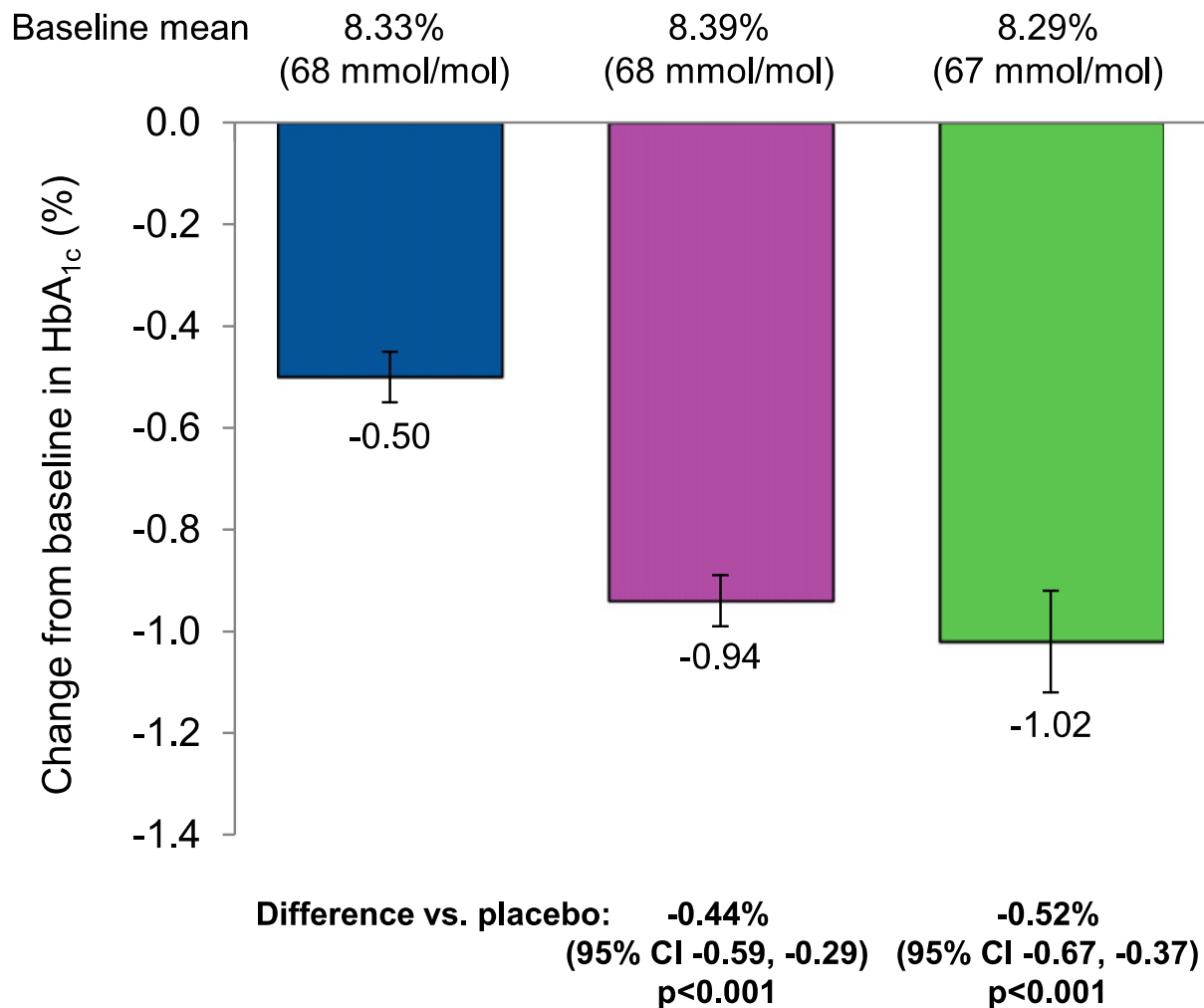
Patients with	iGlarLixi (n = 469)	iGlar (n = 467)	Lixi (n = 233)
At least one treatment-emergent AE			
Any AE	267 (56.9)	227 (48.6)	157 (67.4)
Serious AE	18 (3.8)	19 (4.1)	9 (3.9)
AE leading to death*	2 (0.4)	3 (0.6)	1 (0.4)
AE leading to discontinuation	12 (2.6)	9 (1.9)	21 (9)
AE by organ class			
Gastrointestinal disorders (overall)	102 (21.7)	59 (12.6)	86 (36.9)
Nausea	45 (9.6)	17 (3.6)	56 (24.0)
Discontinuation due to nausea	2 (0.4)	0	6 (2.6)
Vomiting	15 (3.2)	7 (1.5)	15 (6.4)
Discontinuation due to vomiting	2 (0.4)	0	4 (1.7)
Diarrhea	42 (9.0)	20 (4.3)	21 (9.0)
Discontinuation due to diarrhea	1 (0.2)	0	2 (0.9)
Hypoglycemia			
Documented symptomatic hypoglycemia (plasma glucose $\leq$ 70 mg/dL [3.9 mmol/L])			
Patients with events	120 (25.6)	110 (23.6)	15 (6.4)
Number of events per patient-year†	1.4	1.2	0.3
Documented symptomatic hypoglycemia (plasma glucose <60 mg/dL [3.3 mmol/L])			
Patients with events	66 (14.1)	50 (10.7)	6 (2.6)
Number of events per patient-year†	0.5	0.3	0.1
Severe symptomatic hypoglycemia			
Patients with events	0	1 (0.2)	0
Number of events per patient-year†	0	<0.01	0

Dapagliflozin added on to pioglitazone

	Placebo + pioglitazone ≥30 mg	Dapagliflozin 5 mg + pioglitazone ≥30 mg	Dapagliflozin 10 mg + pioglitazone ≥30 mg
<i>n</i>	139	141	140
At least one adverse event	93 (66.9)	96 (68.1)	99 (70.7)
At least one serious adverse event	4 (2.9)	6 (4.3)	2 (1.4)
Adverse event leading to discontinuation of study medication	5 (3.6)	5 (3.5)	3 (2.1)
Most common adverse events (>5% in any treatment group)			
Dyslipidemia	9 (6.5)	11 (7.8)	16 (11.4)
Nasopharyngitis	7 (5.0)	7 (5.0)	11 (7.9)
Diarrhea	6 (4.3)	5 (3.5)	9 (6.4)
Back pain	4 (2.9)	5 (3.5)	8 (5.7)
Upper respiratory tract infection	10 (7.2)	10 (7.1)	7 (5.0)
Headache	10 (7.2)	3 (2.1)	4 (2.9)
Pain in extremity	1 (0.7)	10 (7.1)	4 (2.9)
Edema peripheral	9 (6.5)	6 (4.3)	3 (2.1)
Adverse events of special interest			
Suggestive of urinary tract infection	11 (7.9)	12 (8.5)	7 (5.0)
Suggestive of genital infection	4 (2.9)	13 (9.2)	12 (8.6)
Mycotic genital infection	1 (0.7)	8 (5.7)	6 (4.3)
Decreased renal function	1 (0.7)	2 (1.4)	2 (1.4)
Fracture	0	2 (1.4)	0
Total patients with hypoglycemia	1 (0.7)	3 (2.1)	0
Major episode of hypoglycemia*	0	0	0

- MDI insulin + placebo (n=188)
- MDI insulin + empagliflozin 10 mg (n=186)
- MDI insulin + empagliflozin 25 mg (n=189)

	Placebo (n = 188)	Empagliflozin	
		10 mg (n = 186)	25 mg (n = 189)
One or more AEs	169 (89.9)	160 (86.0)	160 (84.7)
One or more drug-related* AEs	64 (34.0)	56 (30.1)	76 (40.2)
AEs leading to discontinuation	9 (4.8)	10 (5.4)	9 (4.8)
One or more serious AEs	22 (11.7)	20 (10.8)	22 (11.6)
Deaths	0 (0)	0 (0)	1 (0.5)
AEs with frequency $\geq$ 5% in any group (by preferred term)			
Hypoglycemia	111 (59.0)	97 (52.2)	110 (58.2)
Nasopharyngitis	40 (21.3)	34 (18.3)	27 (14.3)
Urinary tract infection	23 (12.2)	24 (12.9)	24 (12.7)
Diarrhea	17 (9.0)	12 (6.5)	18 (9.5)
Back pain	14 (7.4)	12 (6.5)	15 (7.9)
Arthralgia	10 (5.3)	18 (9.7)	11 (5.8)
Influenza	12 (6.4)	7 (3.8)	14 (7.4)
Bronchitis	12 (6.4)	10 (5.4)	8 (4.2)
Headache	9 (4.8)	8 (4.3)	11 (5.8)
Hyperglycemia	14 (7.4)	6 (3.2)	8 (4.2)
Hypertension	10 (5.3)	9 (4.8)	7 (3.7)
Dizziness	2 (1.1)	5 (2.7)	13 (6.9)
Gastroenteritis	10 (5.3)	8 (4.3)	1 (0.5)
Special interest categories			
Confirmed hypoglycemic AEs†	109 (58.0)	95 (51.1)	109 (57.7)
Severe hypoglycemic AEs‡	3 (1.6)	3 (1.6)	1 (0.5)
Events consistent with urinary tract infection§	29 (15.4)	29 (15.6)	29 (15.3)
Male	0 (0)	5 (5.2)	3 (3.6)
Female	29 (25.7)	24 (27.0)	26 (24.8)
Acute pyelonephritis or urosepsis	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Events consistent with genital infection¶	3 (1.6)	8 (4.3)	18 (9.5)
Male	1 (1.3)	1 (1.0)	7 (8.3)
Female	2 (1.8)	7 (7.9)	11 (10.5)

Υπογλυκαιμία

• *Επιπλοκές της βαρειάς υπογλυκαιμίας*

- *Θάνατος*
- *Καρδιαγγειακά συμβάματα*
- *Άνοια*
- *Πτώση*
- *Ατύχημα*
- *Ποιότητα ζωής*
- *Κόστος*

JAMA 2009;301:1565-72

Diabetes Care 2016;39:1571-8

Diabetes Obes Metab 2013;15:335-41

Table 1—Hypoglycemia-mediated effects that may contribute to cardiovascular dysfunction

Risk factor	Hypoglycemia-induced effect contributing to the risk factor
Abnormal cardiac repolarization	QT interval prolongation, increased plasma epinephrine and norepinephrine concentrations, hypokalemia
Reduced myocardial perfusion	Hemodynamic changes with increase to cardiac workload and heart rate, fall in central arterial pressure and large vessel elasticity
Atherosclerosis	Increase of endothelial dysfunction and inflammation
Prothrombotic state	Increased platelet aggregation, increased coagulation

Study

Prospective

ADVANCE 2010¹

VADT 2011²

Subtotal: $P=0.10$, $I^2=63.8\%$

Retrospective

Johnston 2011²⁴

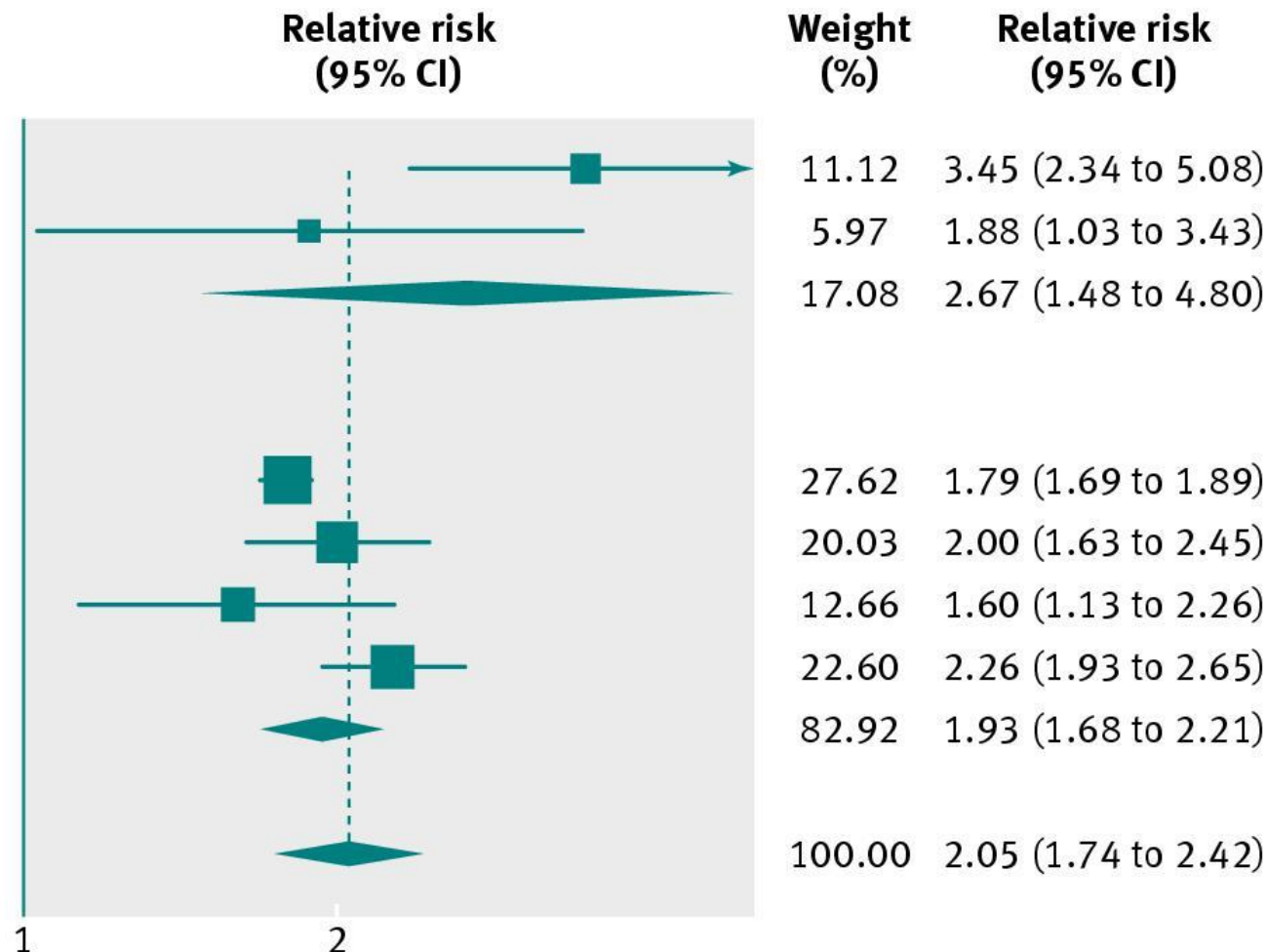
Zhao 2012²⁵

Rathmann 2012²⁶

Hsu 2012²⁷

Subtotal: $P=0.03$, $I^2=65.4\%$

Overall: $P=0.002$, $I^2=73.1\%$

Study	Characteristic	Main finding
ACCORD (2010) [38]	Randomized controlled trial Follow-up duration: 3.5 years 10,194 Participants with established cardiovascular disease or additional cardiovascular risk factors.	Hazard ratio (95% CI) for mortality SH group vs. non-SH: 1.41 (1.03–1.93)
ADVANCE (2010) [27]	Randomized controlled trial Follow-up duration: 5.0 years 11,140 Participants with a history of major macro-, or microvascular disease, or at least one other cardiovascular risk factors	Mortality rate Non-SH group: 9.0%; SH group: 19.5% Hazard ratio (95% CI) for mortality SH group vs. non-SH group: 3.27 (2.29–4.65) Hazard ratio (95% CI) for macrovascular events SH group vs. non-SH group: 2.88 (1.19–4.19)
ORIGIN (2013) [40]	Randomized controlled trial Follow-up duration: 6.2 years 12,537 Participants with dysglycemia and high cardiovascular risk	Hazard ratio (95% CI) for mortality SH group vs. non-SH group: 1.74 (1.39–2.19) Hazard ratio (95% CI) for cardiovascular mortality SH group vs. non-SH group: 1.71 (1.27–2.30) Hazard ratio (95% CI) for arrhythmic death SH group vs. non-SH group: 1.77 (1.17–2.67)
Kong et al. (2014) [33]	Prospective cohort study 10,129 Participants from Hong Kong Diabetes Registry	Mortality rate Non-SH group: 11.2%; SH group: 32.8%
Cha et al. (2016) [41]	Prospective cohort study Follow-up duration: 10.4 years 1,260 Participants	Hazard ratio (95% CI) for mortality SH group vs. non-SH group: 2.64 (1.39–5.02) Hazard ratio (95% CI) for cardiovascular mortality SH group vs. non-SH group: 6.34 (2.02–19.87)
Goto et al. (2016) [51]	Retrospective cohort study Follow-up duration: 2.3 years 58,223 Participants	Hazard ratio (95% CI) for cardiovascular disease SH group vs. non-SH group: 3.39 (1.25–9.18)
Goto et al. (2016) [51]	Meta-analysis 10 Studies of 985,758 participants	Pooled RR for cardiovascular disease (95% CI) Pooled RR: 1.91 (1.69–2.15)
Whitmer et al. (2009) [54]	Retrospective cohort study Follow-up duration: 4.8 years 16,667 Participants	Hazard ratio (95% CI) for dementia 1 Episode of SH group vs. non-SH group: 1.26 (1.10–1.49) 2 Episodes of SH group vs. non-SH group: 1.80 (1.37–2.36) 3 Or more episodes of SH group vs. non-SH group: 1.94 (1.42–2.64)
Lu et al. (2016) [58]	Prospective cohort study Follow-up duration: 7.3 years 93,147 Participants (31,049 SH group, 31,049 non-SH group, 31,049 non-diabetes group)	Hazard ratio (95% CI) for falls SH group vs. non-SH group: 1.57 (1.47–1.67)

ACCORD, Action to Control Cardiovascular Risk in Diabetes; CI, confidence interval; SH, severe hypoglycemia; ADVANCE, Action in Diabetes and Vascular Disease; ORIGIN, Outcome Reduction with an Initial Glargine Intervention; RR, relative risk.

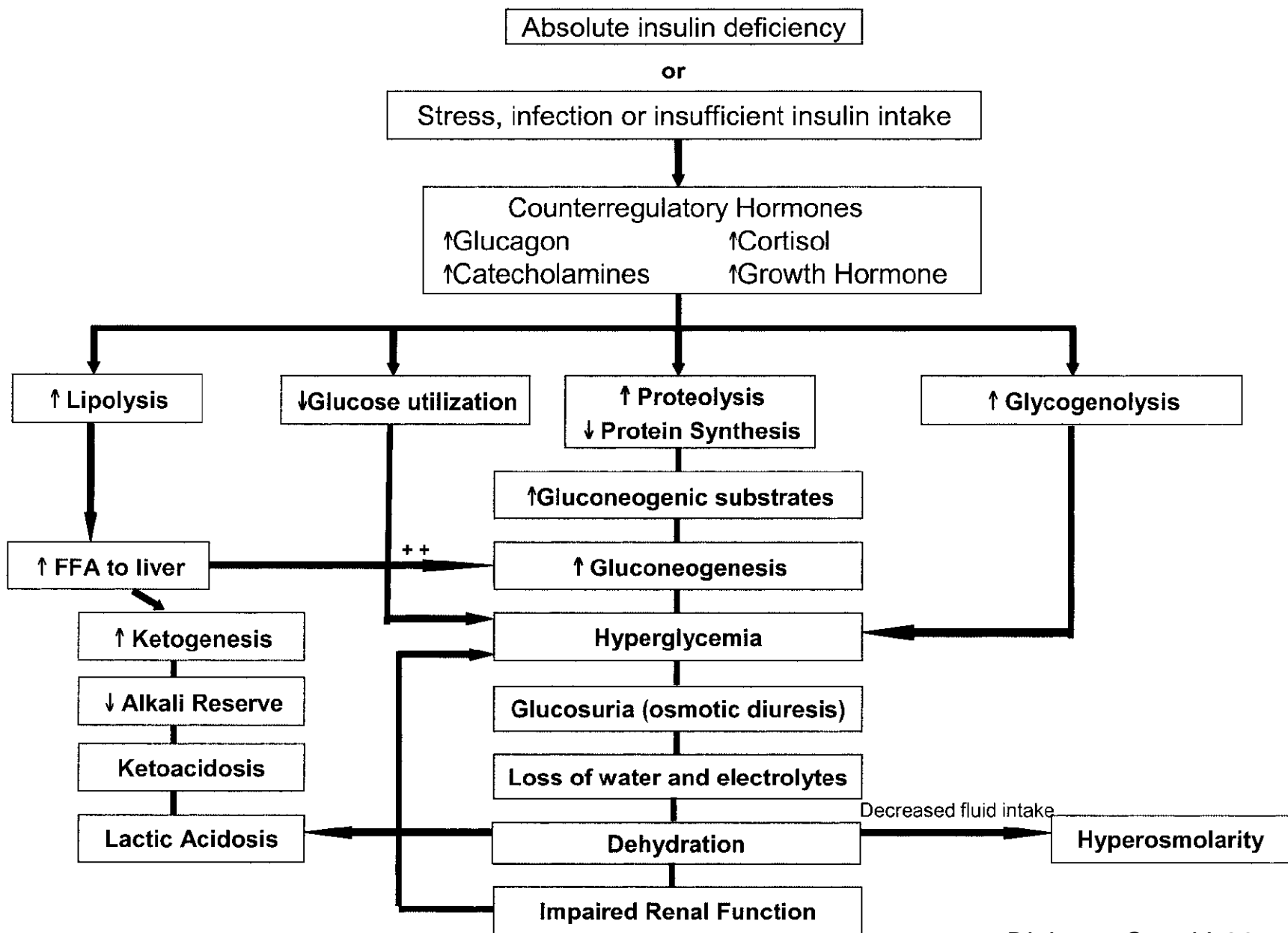
Table 3—Unadjusted incidence rates and 95% CIs of CV outcomes and all-cause mortality

			Unadjusted incidence rates (per 1,000 person-years)	Unadjusted HR (CPRD plus HES)	Adjusted HR	
Population					CPRD plus HES	CPRD
Type 1 diabetes	CV events	History of CVD before index (<i>n</i> = 298, events = 54)	45.6 (33.4, 57.8)	1.44 (0.56, 3.69)	1.10 (0.40, 3.01)	0.81 (0.23, 2.84)
		No CVD before index (<i>n</i> = 2,962, events = 209)	13.3 (11.5, 15.1)	1.99* (1.38, 2.87)	1.92* (1.32, 2.79)	1.73† (1.13, 2.65)
	All-cause mortality	History of CVD before index (<i>n</i> = 298, deaths = 113)	85.0 (69.3, 100.7)	2.83* (1.74, 4.62)	1.95† (1.14, 3.35)	1.53 (0.80, 2.90)
		No CVD before index (<i>n</i> = 2,962, deaths = 641)	39.5 (36.4, 42.6)	2.69* (2.23, 3.24)	2.05* (1.69, 2.49)	1.62* (1.28, 2.05)
Type 2 diabetes	CV events	History of CVD before index (<i>n</i> = 1,261, events = 232)	45.3 (39.5, 51.2)	1.80† (1.17, 2.77)	1.70† (1.09, 2.64)	1.62 (0.98, 2.68)
		No CVD before index (<i>n</i> = 9,161, events = 740)	16.2 (15.1, 17.4)	1.73* (1.38, 2.18)	1.50* (1.19, 1.88)	1.31† (1.01, 1.71)
	All-cause mortality	History of CVD before index (<i>n</i> = 1,261, deaths = 510)	90.0 (82.2, 97.8)	2.58* (2.04, 3.27)	1.94* (1.52, 2.47)	1.76* (1.32, 2.34)
		No CVD before index (<i>n</i> = 9,161, deaths = 1,884)	39.7 (37.9, 41.5)	3.24* (2.90, 3.63)	2.39* (2.13, 2.67)	1.94* (1.70, 2.22)

Unadjusted and adjusted HRs and 95% CIs for composite CV events and all-cause mortality in patients with type 1 and type 2 diabetes, separately for those with and without a history of CVD prior to the index date. *P < 0.001. †*P* < 0.05.

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

- Εμφανίζεται συνήθως σε ασθενείς με ΣΔτ1 (25% πρωτοδιάγνωση) ή σε ασθενείς με ΣΔτ2 επί ινσουλινοπενίας
- Μεγαλύτερο κίνδυνο διατρέχουν:
  - Γυναίκες
  - Διαβητικοί με $HbA_{1c} > 7.5\%$
  - Παιδιά <5 ετών
  - Χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο
  - Άρνηση θεραπευτικής συμμόρφωσης (*Diabetes Care* Vo.38;2015, *Diabetologia* 55:2356-2360; 2015)
- Θνητότητα 1-1.8% (*Diabetes Vasc Dis* 9:278-282; 2009)

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

- Χαρακτηρίζεται εργαστηριακά από
  - Υπεργλυκαιμία (συνήθως $>250 \text{ mg/dL}$)
  - Οξέωση ($\text{pH} < 7.3$ ή/και $\text{HCO}_3^- < 18 \text{ mmol/l}$)
  - Κετονικά σώματα (οξόνη στα ούρα $> 2+$ ή/και β-υδροξυβουτυρικό αίματος $> 3 \text{ mmol/l}$)

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

- Χαρακτηρίζεται εργαστηριακά από
  - Υπεργλυκαιμία (συνήθως $>250 \text{ mg/dL}$)
  - Οξέωση ($\text{pH} < 7.3$ ή/και $\text{HCO}_3^- < 18 \text{ mmol/l}$)
  - Κετονικά σώματα (οξόνη στα ούρα $> 2+$ ή/και β -υδροξυβουτυρικό αίματος $> 3 \text{ mmol/l}$)
- Αίτια
  - Πρωτοεμφάνιση ΣΔτ 1
  - Παράλειψη δόσης ινσουλίνης
  - Βλάβη αντλίας ινσουλίνης
  - Λοίμωξη
  - ΟΕΜ, ΑΕΕ, Τραύμα
  - Φάρμακα (Ορλιστάτη, άτυπα αντιψυχωσικά, SGLT2????)
  - Άγνωστο

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

- *Κλινικές εκδηλώσεις*

- *Δίψα*
- *Ναυτία και έμετοι*
- *Θάμβος όρασης*
- *Κεφαλαλγία, σύγχυση, λήθαργο, κώμα*
- *Κόπωση, ζάλη*
- *Οξύ κοιλιακό άλγος*

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

- Κλινικές εκδηλώσεις

- Δίψα
- Ναυτία και έμετοι
- Θάμβος όρασης
- Κεφαλαλγία, σύγχυση, λήθαργο, κώμα
- Κόπωση, ζάλη
- Οξύ κοιλιακό άλγος

- Κλινική σημειολογία

- Σημεία αφυδάτωσης (ξηρότητα βλεννογόνου στόματος, ελαττωμένη σπαργή δέρματος, ερυθρότητα)
- Υποθερμία
- Υπόταση και ταχυκαρδία
- Απόπνοια κετόνης
- Υπέρπνοια (αναπνοή Kussmaul)

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

	Ήπια	Μέση βαρύτητα	Βαριά
pH	7.25 – 7.30	7.00 – 7.24	<7.00
HCO ₃ (mmol/l)	15 -18	10 - 15	<10
Χάσμα ανιόντων (mmol/l)	>10	>12	>14

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

- Διαφορική διάγνωση
  - Γαλακτική οξέωση
  - Αλκοολική κετοοξέωση
  - ΧΝΝ
  - Δηλητηρίαση με σαλικυλικά
  - Ασιτία

Διαβητική Κετοοξέωση (ΔΚΟ)

- ***FDA Drug Safety Communication: FDA revises labels of SGLT2 inhibitors for diabetes to include warnings about too much acid in the blood and serious urinary tract infections***

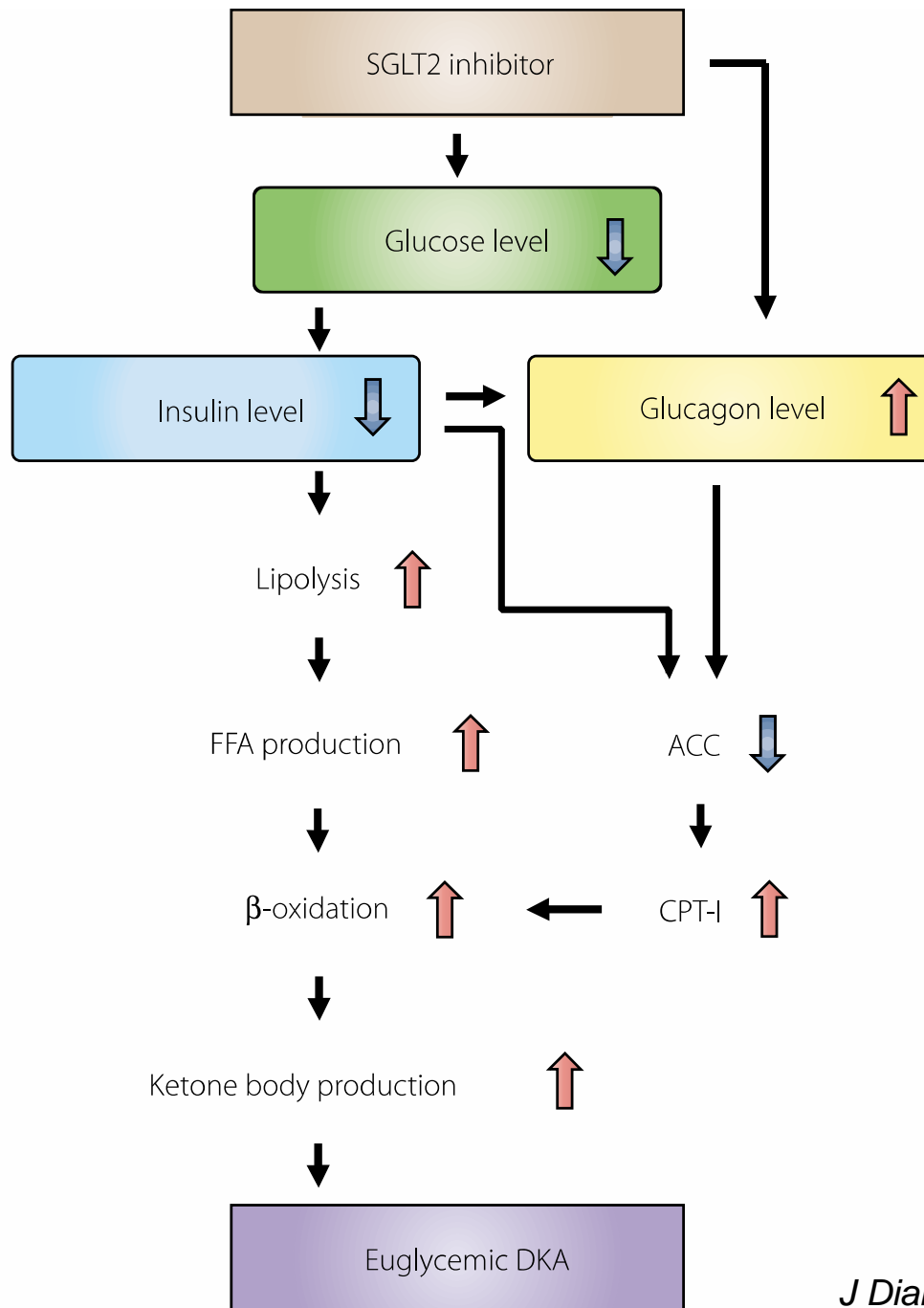
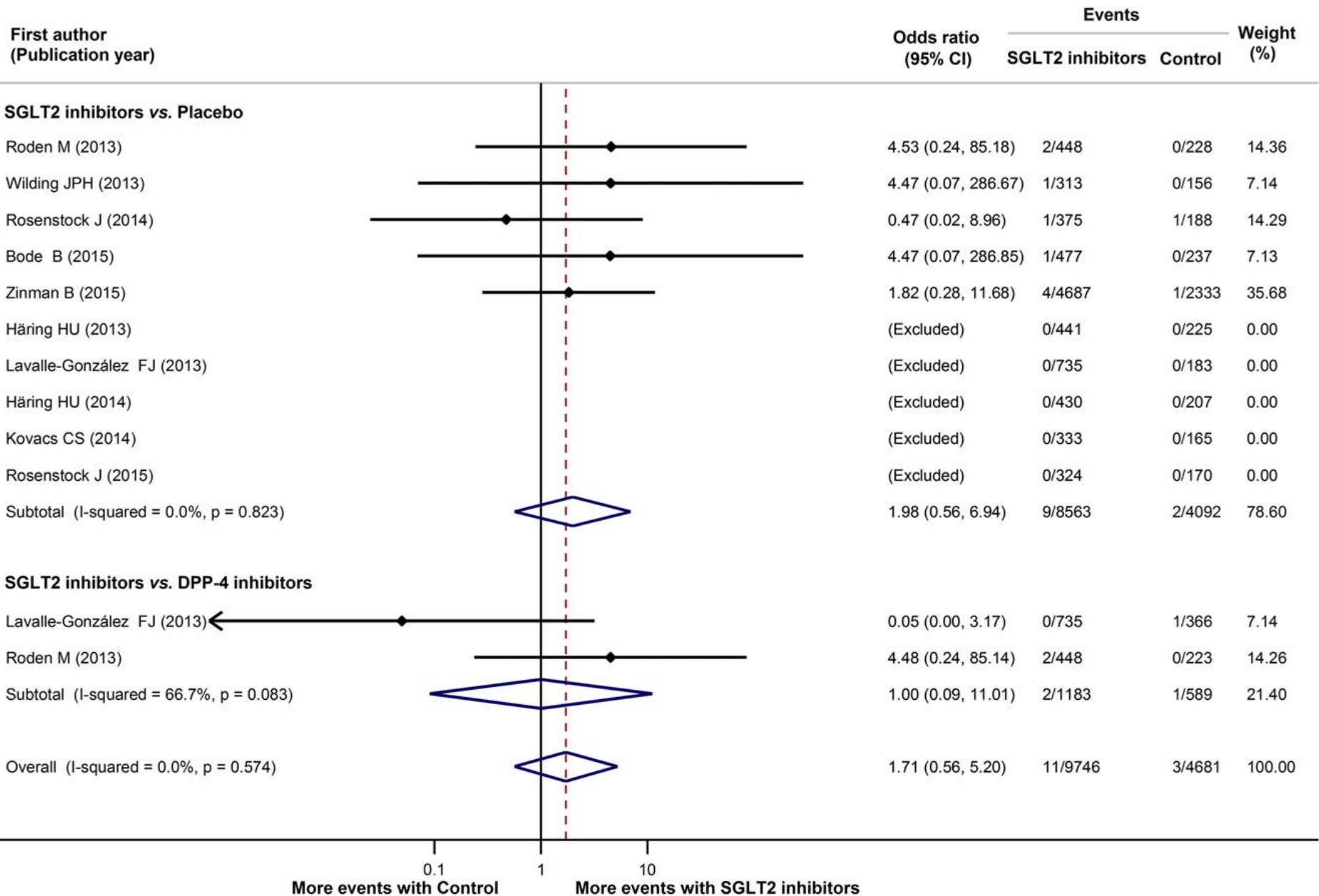

Table 2. Adverse Events.*

EMPA-REG

Event	Placebo (N = 2333)	Empagliflozin, 10 mg (N = 2345)	Empagliflozin, 25 mg (N = 2342)	Pooled Empagliflozin (N = 4687)
	<i>number of patients (percent)</i>			
Any adverse event	2139 (91.7)	2112 (90.1)	2118 (90.4)	4230 (90.2)†
Severe adverse event	592 (25.4)	536 (22.9)	564 (24.1)	1100 (23.5)‡
Serious adverse event				
Any	988 (42.3)	876 (37.4)	913 (39.0)	1789 (38.2)†
Death	119 (5.1)	97 (4.1)	79 (3.4)	176 (3.8)§
Adverse event leading to discontinuation of a study drug	453 (19.4)	416 (17.7)	397 (17.0)	813 (17.3)§
Confirmed hypoglycemic adverse event¶				
Any	650 (27.9)	656 (28.0)	647 (27.6)	1303 (27.8)
Requiring assistance	36 (1.5)	33 (1.4)	30 (1.3)	63 (1.3)
Event consistent with urinary tract infection	423 (18.1)	426 (18.2)	416 (17.8)	842 (18.0)
Male patients	158 (9.4)	180 (10.9)	170 (10.1)	350 (10.5)
Female patients	265 (40.6)	246 (35.5)	246 (37.3)	492 (36.4)‡
Complicated urinary tract infection**	41 (1.8)	34 (1.4)	48 (2.0)	82 (1.7)
Event consistent with genital infection††	42 (1.8)	153 (6.5)	148 (6.3)	301 (6.4)†
Male patients	25 (1.5)	89 (5.4)	77 (4.6)	166 (5.0)†
Female patients	17 (2.6)	64 (9.2)	71 (10.8)	135 (10.0)†
Event consistent with volume depletion‡‡	115 (4.9)	115 (4.9)	124 (5.3)	239 (5.1)
Acute renal failure§§	155 (6.6)	121 (5.2)	125 (5.3)	246 (5.2)§
Acute kidney injury	37 (1.6)	26 (1.1)	19 (0.8)	45 (1.0)‡
Diabetic ketoacidosis¶¶	1 (<0.1)	3 (0.1)	1 (<0.1)	4 (0.1)
Thromboembolic event§§	20 (0.9)	9 (0.4)	21 (0.9)	30 (0.6)
Bone fracture	91 (3.9)	92 (3.9)	87 (3.7)	179 (3.8)

- *Diabetic Ketoacidosis With Canagliflozin, a Sodium–Glucose Cotransporter 2 Inhibitor, in Patients With Type 1 Diabetes*

	Placebo (n = 117)	CANA 100 mg (n = 117)	CANA 300 mg (n = 117)
Any ketone-related AE*	0	6 (5.1)	11 (9.4) [†]
Serious AEs of DKA requiring hospitalization	0	5 (4.3)	7 (6.0)
Nonserious ketone-related AEs [‡]	0	1 (0.9)	5 (4.3)

Diabetes Care 2016 Apr; 39(4): 532-538

- *Euglycemic Diabetic Ketoacidosis: A Potential Complication of Treatment With Sodium-Glucose Cotransporter 2 Inhibition*

Diabetes Care. 2015 Sep;38(9):1687-93

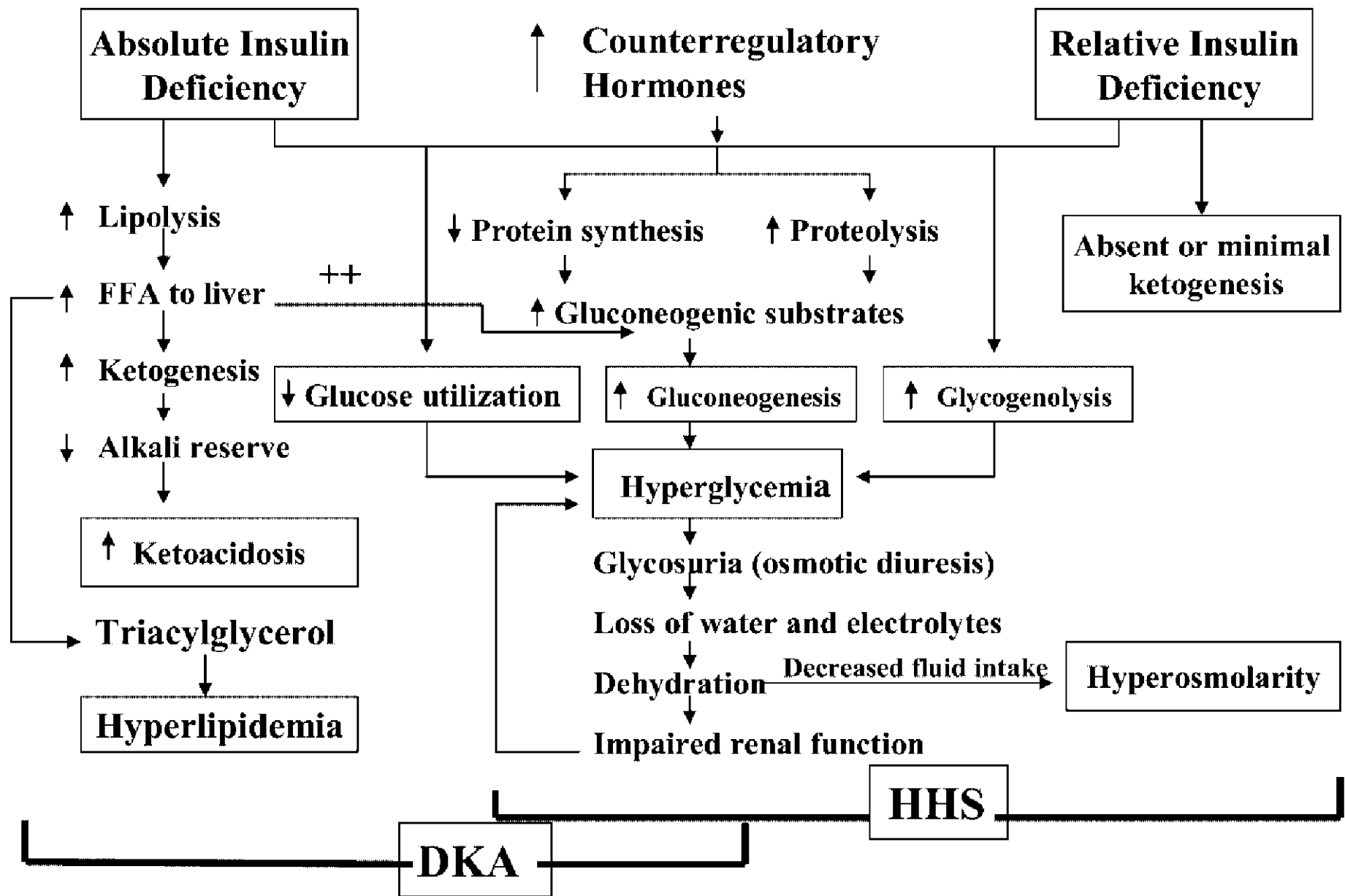
- *Euglycemic Diabetic Ketoacidosis with Elevated Acetone in a Patient Taking a Sodium-Glucose Cotransporter-2 (SGLT2) Inhibitor*

J Emerg Med. 2016, S0736-4679(16)30533-9

Υπεργλυκαιμική Υπερωσμωτική Κατάσταση (HHS)

- Εμφανίζεται σε ασθενείς με ΣΔτ2 οι οποίοι έχουν σχετική έλλειψη ινσουλίνης
- Μεγαλύτερο κίνδυνο διατρέχουν οι ηλικιωμένοι και ειδικά όσοι δεν αυτοεξυπηρετούνται
- Δύναται να εμφανιστεί σε παιδιά ως πρώτη εκδήλωση ΣΔτ2 ή ΣΔτ1 (*J Paediatr Child Health. 2016 Jan;52(1):80-4. J Paediatr 2010;156:180–184*)
- Θνητότητα 5-20% (*Diabetes Res Clin Pract 2011; 94:172–179*)

Υπεργλυκαιμική Υπερωσμωτική Κατάσταση (HHS)

- Χαρακτηρίζεται εργαστηριακά από
  - Υπεργλυκαιμία (συνήθως $>600 \text{ mg/dL}$)
  - Υπερνατριαιμία
  - Υπερωσμωτικότητα (συνήθως $>320 \text{ mOsm/l}$)
  - Έλλειψη κέτωσης ή ελάχιστη κέτωση (1+ ή 2+ οξόνης στα ούρα, β -υδροξυβουτυρικό $<3 \text{ mmol/l}$ στο αίμα και $\text{pH} >7.30$)

Υπεργλυκαιμική Υπερωσμωτική Κατάσταση (HHS)

- Χαρακτηρίζεται εργαστηριακά από
  - Υπεργλυκαιμία (συνήθως $>600 \text{ mg/dL}$)
  - Υπερνατριαιμία
  - Υπερωσμωτικότητα (συνήθως $>320 \text{ mOsm/l}$)
  - Έλλειψη κέτωσης ή ελάχιστη κέτωση ($1+$ ή $2+$ οξόνης στα ούρα, β -υδροξυβουτυρικό $<3 \text{ mmol/l}$ στο αίμα και $\text{pH} >7.30$)
- Αίτια
  - Αφυδάτωση
  - Λοίμωξη
  - Φάρμακα (κορτικοειδή, διουρητικά, άτυπα αντιψυχωσικά, β -αναστολείς)
  - ΟΕΜ, ΑΕΕ, Τραύμα
  - Πρωτοεμφανιζόμενος ΣΔ

Υπεργλυκαιμική Υπερωσμωτική Κατάσταση (HHS)

- *Κλινικές εκδηλώσεις*

- *Σύγχυση, λήθαργο, κώμα*
- *Επιληψία*
- *Αυξημένος κίνδυνος για OEM, AEE, ONB και θρόμβωση αρτηριών*

Υπεργλυκαιμική Υπερωσμωτική Κατάσταση (HHS)

- *Κλινικές εκδηλώσεις*

- *Σύγχυση, λήθαργο, κώμα*
- *Επιληψία*
- *Αυξημένος κίνδυνος για OEM, AEE, ONB και θρόμβωση αρτηριών*

- *Κλινική σημειολογία*

- *Σημεία αφυδάτωσης (ξηρότητα βλεννογόνου στόματος, ελαττωμένη σπαργή δέρματος)*
- *Υπόταση και ταχυκαρδία*
- *Ημιπάρεση ή ημιπληγία*

Γαλακτική οξέωση

- Χαρακτηρίζεται εργαστηριακά από
  - Οξέωση ($\text{pH} \leq 7.35$)
  - Υψηλό γαλακτικό οξύ στο αίμα ($\geq 5.0 \text{ mmol/l}$)
  - Αυξημένο χάσμα ανιόντων
  - Απουσία κετονικών σωμάτων
- Ίδια κλινική εικόνα με τη ΔΚΟ

Γαλακτική οξέωση

- Προδιαθεσικοί παράγοντες

- ΟΝΒ
- Αφυδάτωση
- Συμφορητική καρδιακή ανεπάρκεια
- Υποξία
- Λοίμωξη - Σήψη
- Κατάχρηση αιθυλικής αλκοόλης
- ΟΕΜ
- Καταπληξία
- Φάρμακα

Γαλακτική οξέωση

- *Μετφορμίνη και γαλακτική οξέωση??*

Γαλακτική οξέωση

- **Μετφορμίνη και γαλακτική οξέωση??**

- 1 – 16.7 περιπτώσεις ανά έτος ανά 100.000 διαβητικούς ασθενείς υπό αγωγή με μετφορμίνη

Diabetes Care 31:2086–2091, 2008

- *COSMIC Approach Study*
- *Salpeter et al. Cochrane Database Syst Rev*
- *UKPDS*

Κίνδυνος σε χρήση non label

	Risk of lactic acidosis or elevated lactate concentration			
	Person-years, <i>n</i>	Events, <i>n</i>	Age-/sex-adjusted HR (95% CI)	Adjusted HR (95% CI) ^a
Metformin use				
Never use	91,287	2	Reference	Reference
Current use	743,151	55	3.38 (0.82–13.8)	4.03 (0.97–16.8)
Substratification of current users by cumulative exposure to metformin in the previous year and renal function ^b				
<730 g of metformin/year	628,644	43	3.12 (0.76–12.9)	3.69 (0.88–15.5)
Renal function ≥60 mL/min/1.73 m ²	460,012	23	2.28 (0.54–9.65)	2.73 (0.63–11.9)
Renal function <60 mL/min/1.73 m ²	108,561	16	6.72 (1.55–29.2)	5.54 (1.26–24.4)
Unknown	60,071	4	3.03 (0.56–16.5)	4.25 (0.76–23.7)
≥730 g of metformin/year	114,506	12	4.78 (1.07–21.4)	6.14 (1.35–28.0)
Renal function ≥60 mL/min/1.73 m ²	87,719	6	3.12 (0.63–15.4)	3.94 (0.78–20.0)
Renal function <60 mL/min/1.73 m ²	18,320	5	12.4 (2.42–64.1)	11.8 (2.27–61.5)
Unknown	8,468	1	5.38 (0.49–59.3)	6.96 (0.62–78.0)
Substratification of current users by most recent prescribed daily dose of metformin and renal function ^b				
≤2 g of metformin/day	658,391	46	3.19 (0.77–13.1)	3.78 (0.90–15.8)
Renal function ≥60 mL/min/1.73 m ²	483,674	24	2.27 (0.54–9.58)	2.71 (0.63–11.7)
Renal function <60 mL/min/1.73 m ²	113,530	17	6.84 (1.58–29.6)	5.66 (1.29–24.8)
Unknown	61,187	5	3.73 (0.72–19.2)	5.19 (0.98–27.4)
>2 g of metformin/day	84,759	9	4.85 (1.05–22.4)	6.40 (1.35–30.3)
Renal function ≥60 mL/min/1.73 m ²	64,057	5	3.56 (0.69–18.4)	4.59 (0.87–24.3)
Renal function <60 mL/min/1.73 m ²	13,350	4	13.7 (2.51–74.7)	13.0 (2.36–72.0)
Unknown	7,352	0		

Συμπερασματικά

- Ο ΣΔτ1 εκδηλώνεται με πολυουρία, πολυδιψία και απώλεια σωματικού βάρους.
- Ο ΣΔτ2 παραμένει ασυμπτωματικός για πολλά έτη. Η διάγνωση γίνεται τυχαία ή επί αγγειακής επιπλοκής.
- Επί ινσουλινοπενία ο ΣΔτ2 δύναται να εμφανίσει συμπτώματα διαβήτη τύπου 1.
- Ο ΣΔΚ διαγιγνώσκεται τυχαία στην έναρξη ή στην 24^η-28^η εβδομάδα της κύησης.

Συμπερασματικά

- Η υπογλυκαιμία αποτελεί τη συχνότερη οξεία επιπλοκή.
- Συσχετίζεται με θνητότητα και καρδιαγγειακά συμβάματα.
- Εμφανίζεται συχνότερα σε ΣΔτ1 ή ΣΔτ2 υπό ινσουλίνη $\pm$ ινσουλινοεκκριτικά δισκία.
- Η ΔΚΟ και η ΥΥΚ αποτελούν επείγουσες οξείες επιπλοκές του διαβήτη με υψηλή θνητότητα. Πρέπει να αποκλειούνται σε ασθενείς με αιφνίδια νευρολογική διαταραχή.

Συμπερασματικά

Απαιτείται προσοχή στις ενδείξεις των αντιδιαβητικών φαρμάκων, στους γλυκαιμικούς στόχους που θέτουμε και στην εντατικοποίηση της ρύθμισης σε ειδικές κατηγορίες ασθενών

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Εταιρεία Έρευνας
του Διαβήτη

Συνεργασία

με το Διαβητολογικό Κέντρο
της Β' Παθολογικής Κλινικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Ιπποκράτειο Νοσοκομείο

Ετήσια Μετεκπαιδευτικά
Σεμινάρια

για το

Σακχαρώδη Διαβήτη
«Βάσος Καραμάνος»

2016

28 - 02

ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

Crowne Plaza
ΑΘΗΝΑ

Act t**o**day,
to change tomorrow
Champion a world free of diabetes

